

Utvärdering av projektet Miljöstudier

SLUTRAPPORT LÖPANDE UTVÄRDERING, JUNI 2018

Förord

Sweco har fått uppdraget att genomföra en löpande utvärdering av projektet Miljöstudier inom det Nationella regionalfondsprogrammet (NR-programmet), tillhörande Tematiskt Mål 4. Sweco ansvarar även för den löpande utvärderingen av Energimyndighetens övriga insatser inom NR-programmet. Projektet Miljöstudier har genomförts under perioden 2015–2018. Föreliggande rapport är slutrapporten som sammanfattar utvärderingens bedömning av projektperioden som helhet.

Utvärderingsarbetet har genomförts av Petra Bäckman, Tove Selnes och David Rydberg. Petra Bäckman och Tove Selnes har författat slutrapporten och Sigrid Granström har kvalitetsgranskat.

Till alla er som deltagit i intervjuer, svarat på enkätfrågor eller tagit emot besök från oss som utvärderare under projektperioden vill vi rikta ett stort tack! Att ni delat med er av era erfarenheter har varit avgörande för utvärderingen. Vi som arbetat med den löpande utvärderingen hoppas att vår rapport ska bidra till lärande och spridning av projektets erfarenheter.

Trevlig läsning!

Stockholm, juni 2018

Petra Bäckman och Tove Selnes

Sammanfattning

Miljöstudier är ett av Energimyndighetens projekt inom det nationella regionalfondsprogrammet (NR-programmet), som syftar till att främja energieffektivisering hos små och medelstora företag (SMF). Projektet har riktat sig till företag som redan genomfört en energikartläggning och vill gå vidare med sitt energiarbete. Projektet har erbjudit ett finansiellt stöd för att genomföra fördjupade energistudier, så kallade miljöstudier, inför en energieffektiv investering. Projektets övergripande mål är att bidra till att SMF ska ha en effektiv energianvändning och arbeta systematiskt och strukturerat med energi.

I den här sammanfattningen återges i korthet hur projektet arbetat och utvecklats över tid, de utmaningar och framgångsfaktorer som projektet identifierat, projektets resultat och måluppfyllelse samt utvärderarnas rekommendationer för lärande och erfarenhetsåterföring.

- Projektet huvudsakliga aktivitet har varit att handlägga ansökningar om stöd för miljöstudier. Handläggningen har bestått i att bedöma ansökningars relevans och berättigande till stöd, ha dialog med de företag som sökt, godkänna eller avslå ansökningar samt betala ut ekonomiskt stöd och begära in rapportering från genomförda studier.
- Marknadsföring, kontakt med målgruppen och stöd till SMF i ansökningsförfarandet var tänkt att ske genom Miljöstudiers systerprojekt Regionala noder och Energieffektiviseringsnätverk, via NR-programmets samverkansparter. Även energikonserter var tänka att vara en viktig vidareförmedlare av information till SMF.
- Projektets mål var att 70 företag skulle ansöka om stöd och genomföra miljöstudier. Vi projekttidens slut hade 20 ansökningar godkänts varav 19 miljöstudier genomförts. Detta motsvarar en måluppfyllelse på knappt 30%.
- Det finns ett antal bakomliggande förklaringar till projektets svaga måluppfyllelse. Projektets tidsmässigt bristande samordning med övriga projekt i NR-programmet har varit en svårighet. Det har exempelvis inneburit att de företag som övriga projekt haft kontakt med inte varit aktuella för att söka stöd från Miljöstudier förrän först mot slutet av projektperioden. Miljöstudier har även saknat proaktivitet när det gäller att stötta samverkansparterna i arbetet med att få in ansökningar.
- Ett positivt resultat är däremot att de företag som genomfört miljöstudier är mycket nöjda, både med det stöd de mottagit och med de investeringsunderlag som studierna utmynnat i. Underlag av god kvalitet ökar sannolikt även chanserna för att framtida investeringar och ökad energieffektivisering kommer att ske.
- Projektet har också bidragit med viktiga lärdomar för Energimyndigheten och NR-programmet. Vikten av att samordna projektinsatser tidsmässigt har blivit tydlig, samt betydelsen av tydlighet och enkelhet i kontakten med SMF.

Utvärderingen beskriver sammantaget Miljöstudier som ett projekt som på projektnivå haft stora svårigheter och varit långt från att nå sina mål, men som för de enskilda företagen ändå varit positivt. Swecos ser även att projektet givit lärdomar inför det fortsatta arbetet med miljöstudier – vilket efter projektavslut sker inom ramen för projektet Teknikutveckling och innovation. Utvärderingen rekommenderar i korthet:

- En mer aktiv samverkan med de aktörer som möter målgruppen, företrädesvis med samverkansprojekten inom NR-programmet.
- Mer proaktiv resultatspridning och ett tydligare erbjudande till målgruppen, så att det blir enklare att förstå vad miljöstudier innebär och vilka fördelar stödet har för SMF:s verksamhet.

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Om projektet Miljöstudier	5
1.2 Utvärderingsmetod	5
1.3 Empiriskt underlag	6
1.4 Slutrapportens disposition.....	7
2. Utvärderingens tidigare delrapporter	8
2.1 PM Energikonsulters perspektiv.....	8
2.2 Statusrapport	8
2.3 Övriga processtödande insatser.....	9
3. Projektets teori	10
3.1 Projektidé och bakomliggande problemanalys	10
3.2 Projektets målgrupp.....	11
3.3 Nyckelpersonernas reflektioner kring projektidé och målgrupp	11
3.4 Swecos bedömning av projektets teori.....	12
4. Projektgenomförande	14
4.1 Organisation och projektstyrning.....	14
4.2 Handläggning och administration.....	15
4.3 Marknadsföring och kommunikation	16
4.4 Beviljade ansökningar.....	19
4.5 Företagens perspektiv	21
4.6 Horisontella kriterier.....	23
4.7 Budget.....	23
4.8 Swecos bedömning av projektets genomförande.....	23
5. Resultat och måluppfyllelse	25
5.1 Projektmål	25
5.2 Delmål	26
5.3 Övergripande mål	27
5.4 Övriga resultat	27
5.5 Swecos bedömning av projektets resultat.....	28
6. Samlad bedömning och slutsatser	29
7. Lärande	30

1. Inledning

Den här rapporten utgör den skriftliga sammanställningen av slututvärderingen av Miljöstudier och omfattar en slutgiltig bedömning av projektets genomförande och resultat. Rapporten riktar sig dels till projektledning och projektägare på Energimyndigheten, dels till finansiärer och intressenter såsom Tillväxtverket, men också till de aktörer som på något sätt varit involverade i projektets genomförande, exempelvis de regionala energikontoren.

1.1 Om projektet Miljöstudier

Projektet Miljöstudier beviljades stöd och startades 2015 i enlighet med Tillväxtverkets beslut om stöd, ärende-id 20200486. Miljöstudier har ingått som ett av Energimyndighetens projekt inom det Nationella regionalfondsprogrammet (NR-programmet) som syftar till att främja energieffektivisering hos små och medelstora företag (SMF)¹. Miljöstudier erbjuder ett finansiellt stöd, men inom programmet genomförs även insatser som handlar om exempelvis förbättrad samverkan, ökat nätverkande och anpassad information. Energimyndigheten har även tidigare fördelat stöd till miljöstudier inom ramen för förordningen (2003:564) om bidrag till åtgärder för en effektiv och miljöanpassad energiförsörjning. Stödet har då framför allt inriktats mot stora energiintensiva industriföretag, medan det inom NR-programmet nu istället har riktats mot SMF.

Projektets primära målgrupp har varit SMF som tidigare har genomfört en energikartläggning. Syftet med Miljöstudier har varit att erbjuda ekonomiskt stöd för att genomföra fördjupade energistudier som kan ge bra beslutsunderlag för investering i energieffektiva åtgärder. Företag har kunnat söka stöd för fördjupade studier på olika områden, såsom energiledningssystem, mätning och synliggörande, främjande av teknikutveckling samt bättre beslutsunderlag för olika energitjänster. Energimyndigheten har delfinansierat upp till 70 procent av kostnaderna för studien. Investeringar som har följt av studiens resultat har dock finansierats av respektive företag.²

Energimyndighetens tolkning av förordningen har inneburit att en miljöstudie ska vara unik och pröva en ny teknik eller metodik. Resultatet av en miljöstudie ska sedan kunna spridas till andra företag, i syfte att företag som inte direkt deltagit i någon miljöstudie ska kunna ta beslut om liknande investeringar.

Projektets övergripande mål har varit att SMF ska ta fler välunderbyggda och rationella beslut för investering i organisatoriska och tekniska energieffektiviseringsåtgärder, vilket i sin tur ska resultera i en ökad energieffektiviseringstakt. Projektet har också haft följande kvantitativa projekt- och delmål:

Projektmål: 70 genomförda miljöstudier under projektperioden (t.o.m. 2017-12-31)

Delmål 1: 25 beviljade miljöstudier efter år 1 (2016-06-30)

Delmål 2: Minst 40 procent av den identifierade besparingspotentialen i miljöstudierna realiseras

Projektets förväntade resultat har bland annat varit förbättrad kunskap om energieffektivisering bland SMF, ökad energieffektivisering (minst 4-5 GWh/år) bland deltagande företag, ökat användande av och efterfrågan på energieffektiva tjänster och produkter, och fler företag som arbetar systematiskt och strukturerat med energieffektivisering.

1.2 Utvärderingsmetod

Löpande utvärdering, som tidigare ibland kallades lärande utvärdering eller följeforskning, kännetecknas av att utvärderaren följer insatsen som ska utvärderas från start och återkopplar regelbundet, istället för

¹ I rapporten används emellanåt även ordet "företag" som beteckning på SMF, i syfte att skapa språklig variation och ökad läsbarhet. Det framgår explicit i texten om (även) andra slags företag än SMF åsyftas.

² Projektverksamheten beskrivs mer ingående på Energimyndighetens webbplats, se <http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/jag-vill-energieffektivisera-min-organisation/ekonomiska-stod-och-metodstod2/Kapacitetsutvecklande-stod/miljostudier/> (2018-06-24)

att endast bedöma insatsen i efterhand. Löpande utvärdering har ett jämförelsevis stort fokus på lärande och kan ha processtödjande inslag.

Den löpande utvärderingen av projektet Miljöstudier inleddes under hösten 2016 och har pågått till och med slututvärderingen sommaren 2018. När utvärderingen inleddes utarbetade Sweco i dialog med Energimyndigheten ett antal utvärderingsfrågor som sammanställdes i en analysram, i syfte att tydliggöra ramarna för utvärderingen och skapa en gemensam utgångspunkt i det löpande arbetet. Analysramen bifogas som bilaga till denna rapport. Analysramen består av de fyra huvudsakliga rubrikerna teori, genomförande, resultat och måluppfyllelse samt lärande. Dessa fyra områden återfinns även i slututvärderingens upplägg och presenteras kronologiskt i denna rapport. Genom dessa områden besvaras indirekt Tillväxtverkets frågor kring utvärdering av projektet.

Teori³ – används för att beskriva projektets bakomliggande problembild och hur insatsens olika aktiviteter och delmål är tänkta att leda fram till den förändring som projektet syftar till, samt om detta är väl underbyggt. Det logiska sambandet mellan aktiviteter, projektmål och effekter illustrerades som en effektkedja i början av projektperioden.

Genomförande⁴ – används för att beskriva och analysera allt som påverkar projektets framdrift och genomförande, exempelvis organisation, resurser, samverkan, målgrupp och styrning. Finns realistiska förutsättningar att förverkliga det som teorin visar på som projektets avsikt?

Resultat och måluppfyllelse⁵ – används för att visa på vad projektet genererat för väntade och oväntade resultat, såväl kortsiktiga som långsiktiga. Här analyseras också projektets måluppfyllelse, det vill säga hur de påvisade resultaten förhåller sig till de mål som formulerats för projektet.

Lärande⁶ – används för att lyfta fram de erfarenheter och lärdomar som har tagits tillvara och utvecklat projektet under projektperioden samt de lärdomar som ska spridas och implementeras efter projektets avslut.

1.3 Empiriskt underlag

Under projektperioden har Sweco inom ramen för den löpande utvärderingen kontinuerligt samlat in och sammanställt underlag som sammantaget ligger till grund för slututvärderingens reflektioner och bedömningar.

Material som samlats in inför slututvärderingen:

- Projektets egen uppföljningsstatistik för totala projektperioden
- Webbstatistik från Energimyndigheten
- Intervjuer med nyckelpersoner:
 - Intervjuer med projektledning, maj/juni 2018
 - Intervjuer med representanter från Energimyndighetens projektägare/styrgrupp, juni 2018
 - Intervju med representant för projektet Klimatsynk
 - Intervjuer med projektledare och biträdande projektledare i NR-projekten Regionala noder, Incitament för energieffektivisering (IEE), Coacher för energi och klimat (CEK), Energikartläggningsstöd (EKS), Energieffektiviseringsnätverk (EENet), Energitjänster och Nätbaserat lärande.
- Intervjuer med två deltagande företag

³ Tillväxtverket P1: Projektlogik

⁴ Tillväxtverket P2: Processen

⁵ Tillväxtverket N1: Nyckelaktiviteter, N2: Nyckelpersoner, N3: Nyckeltal

⁶ Tillväxtverket P3: Public debate

- Enkät till 13 deltagande företag som tidigare intervjuats

Material som samlats in tidigare under utvärderingsperioden:

- Intervjuer med 13 deltagande företag
- Fallstudier av två deltagande företag
- Intervjuer med 7 konsulter som genomfört miljöstudier åt deltagande företag
- Intervjuer med 30 konsulter inom energitjänster, energikartläggning och energiutredning

Härtill har Swecos utvärderingsteam för projektet Miljöstudier löpande tagit del av resultat och lärdomar från de löpande utvärderingarna av övriga NR-projekt.

1.4 Slutrapportens disposition

För att underlätta för läsaren beskrivs här rapportens innehåll och upplägg:

I inledningen ges en bakgrund till projektet och en sammanfattning av uppdraget som den löpande utvärderingen inneburit, samt en presentation av det material som slututvärderingen gör sin bedömning utifrån. Kapitel två sammanfattar utvärderingens tidigare delrapporter för att ge läsaren en sammanfattning av utvärderingens tidiga rekommendationer. Därefter följer ett kapitel som beskriver och analyserar projektets teoretiska grund och hur projektet var tänkt att fungera. Fjärde kapitlet fokuserar på projektets genomförande. Det handlar om hur projektet fungerat när det gäller framdrift under projekttiden, exempelvis avseende organisation, resurser och handläggningsprocessen. Där ges också en överblick över de beviljade ansökningarna och de deltagande företagens perspektiv på projektet. Kapitel fem behandlar projektets resultat och hur resultaten förhåller sig till de uppsatta målen. Kapitel sex innehåller en mycket kortfattad tillbakablick med beskrivning av Swecos slutsatser, baserat på vad som framkommit i de tidigare kapitlen. Allra sist finns några framåtblickande reflektioner kring vad projektet och andra intressenter kan ta med sig för lärdomar framåt.

2. Utvärderingens tidigare delrapporter

Under utvärderingens gång har Sweco levererat två rapporter till projektledningen, samt agerat processtödjande och hållit en löpande dialog med projektledningen. Allt empiriskt underlag och samtliga delrapporter som producerats under utvärderingsperioden ligger till grund för de slutsatser som beskrivs i slututvärderingen. De tidigare rapporterna beskrivs därför kortfattat i det här kapitlet.

2.1 PM Energikonsulters perspektiv

Utvärderingens första rapport levererades i april 2017. Rapporten var en intervjustudie med de energikonsulter som potentiellt kan anlitas för att genomföra miljöstudier på uppdrag av små och medelstora företag. Intervjuer genomfördes med 30 energikonsulter. Rapportens syfte var att undersöka huruvida kännedomen om stödet var tillfredställande hos konsulterna, samt att testa ett antal hypoteser kring varför inte fler konsulter valt att arbeta aktivt för att genomföra Miljöstudier. Hypoteserna var följande:

1. Det är en för tung administrativ börda att söka stödet
2. Miljöstudier är inte en intressant eller strategisk tjänst att erbjuda
3. Små och medelstora företag är inte en intressant eller strategisk målgrupp
4. Energimyndigheten är inte en intressant samarbetspart/finansiär
5. Konsultföretag har inte prioriterat detta
6. Små och medelstora företag efterfrågar inte miljöstudier
7. Det saknas information/kunskap om vad miljöstudier är

Intervjusvaren visade stöd för hypotes 5, 6 och 7 och delvis stöd för hypotes 1, medan hypotes 2, 3 och 4 inte gavs stöd utifrån intervjumaterialet. De största hindren för genomförandet av miljöstudier bedömdes vara brist på kunskap, brist på prioritering och brist på efterfrågan. De flesta av de intervjuade energikonsulterna kände till stödet, men endast på en övergripande nivå vilket gjorde att de inte kände sig bekväma med att sälja in tjänsten. Dessutom utgjorde det gynnsamma marknadsläget för de ordinarie tjänster som energikonsulter erbjuder ett hinder. Framför allt den då nyligen införda lagen om energikartläggning för stora företag ledde till att Miljöstudier inte prioriterades av energikonsulterna. Slutligen uppfattade energikonsulterna relativt låg efterfrågan av miljöstudier från målgruppen, på grund av tidsbrist eller på grund av att företag inte anser sig behöva en fördjupad studie inom energi.

Utvärderingens slutsats var att Miljöstudier uppfattades som otydligt. Sweco rekommenderade projektet att dels tydliggöra kärnan i projektet för att bättre kunna sprida information om stödet, dels att arbeta med en mer proaktiv och interaktiv marknadsföring av stödet, både till energikonsulter och övriga NR-projekt.

2.2 Statusrapport

I september 2017 levererades en statusrapport som syftade till att undersöka projektets framdrift i förhållande till uppsatta mål samt hur projektet uppfattades av projektledning och projektets målgrupper. Det empiriska materialet som låg till grund för rapporten var intervjuer med projektledning, intervjuer med deltagande företag och med konsulter som upphandlats för att genomföra miljöstudier, fallstudier på två deltagande företag samt uppföljningsdata och övrig projektdokumentation.

Utvärderingens övergripande bedömning var att det fanns problematik i projektets målstruktur. Projektets kvantitativa mål bedömdes som orealistiskt högt satt. Vid tiden för statusrapporten hade 16 miljöstudier beviljats och projektmålet om 70 genomförda miljöstudier uppfattades som avlägset. Det främsta hindret för måluppfyllelsen var svårigheten att nå företagen och skapa intresse för stödet. Majoriteten av de intervjuade konsulterna uppgav att målgruppens efterfrågan på generellt var låg. Sweco bedömde också att projektets målstruktur hade brister då projektet saknade kvalitativa målformuleringar om till exempel spridningsaktiviteter. Avsaknad av mål om spridning sågs som ett

problem då en stor del av projektets tänkta effekter bygger på att de miljöstudier som genomförs genererar kvalitativa exempel för spridning till en större målgrupp.

Utifrån denna bedömning gav Sweco tre rekommendationer för kommande projektperiod:

- Fokus på kvalitet och resultatspridning – med tanke på den låga kvantitativa måluppfyllelsen rekommenderade Sweco ett ökat fokus på att säkerställa kvalitet och resultat i pågående miljöstudier, för att kunna generera goda exempel för spridning.
- Öka samverkan med angränsande projekt inom NR-programmet – dessa kanaler sågs av utvärderingen som ett sätt för projektet att öka informationsspridningen och kännedomen om Miljöstudier
- Överlämning till nästkommande projekt Teknikutveckling och innovation – Sweco efterfrågade en genomarbetad behovsanalys och kommunikationsstrategi i Teknikutveckling och innovation utifrån lärdomar och erfarenheter i Miljöstudier.

2.3 Övriga processtödande insatser

Utvärderarna var i ett tidigt skede av projektgenomförandet behjälpliga i arbetet med att utifrån projektansökan illustrera projektets effektkedja, samt reflektera över denna tillsammans med projektledningen. Utvärderarna har vid två tillfällen anordnat lärseminarier där aktuell forskning delgivits Miljöstudier och de övriga projekten inom NR-programmet: Ett seminarium hölls av doktor Catherine Cooremans som behandlade internationell forskning om energieffektivisering i målgruppen SMF. Det andra seminariet hölls av doktor Christina Gravert som i en workshop påvisade hur beteendeförändring kan åstadkommas genom metoden nudging.

Utvärderarna har också kontinuerligt återfört resultat till projektledningen, från de samverkansprojekt som utpekats för att bidra till Miljöstudiers mål, främst Regionala noder och Energieffektiviseringsnätverk (EENet).

3. Projektets teori

Framgångsrika projekt kännetecknas i regel av en väl genomtänkt problembild, noga definierade målgrupper och en logisk koppling mellan vad man vill uppnå och de aktiviteter som planeras och genomförs. För att ha en klar bild över hur lärdomar och resultat ska tas om hand och spridas efter projektets avslut krävs också en kommunikationsplan. En viktig uppgift för den löpande utvärderingen är att belysa dessa faktorer på ett strukturerat sätt för att bidra med ett lärande kring vad som fungerat bra respektive mindre bra och vilka resultat som pågående och framtida insatser kan förväntas generera.

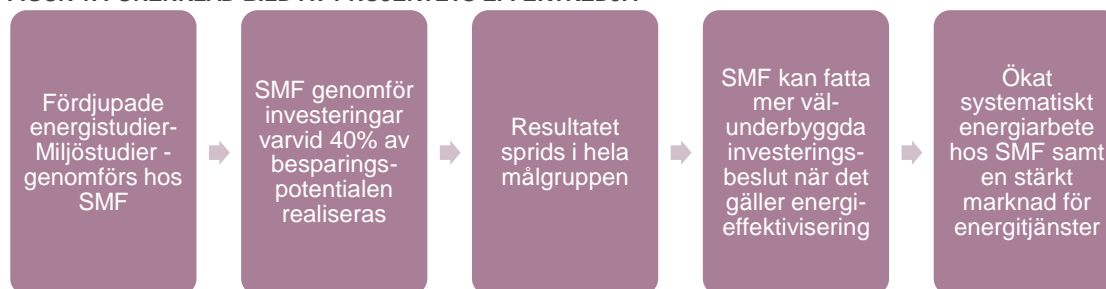
Det här kapitlet fokuserar på den teoretiska bakgrunden till projektet, alltså hur projektet var tänkt att fungera. Först beskrivs projektidén utifrån projektdokumentation som ansökan och effektkedja, följt av en beskrivning av projektets målgrupper och de hinder som kopplas till målgruppen. Sedan sammanfattas de reflektioner kring projektidé och målgrupp som framkommit i intervjuer med nyckelpersoner. Slutligen följer Swecos bedömning av projektets teori.

3.1 Projektidé och bakomliggande problemanalys

Problembilden som Miljöstudier har baserats på är det faktum att små och medelstora företag inte genomför energieffektiviseringsåtgärder i önskvärd utsträckning, trots stor potential för lönsamma åtgärder. I projektansökan till Miljöstudier beskrivs kunskap och information som vägar till att överbrygga det så kallade effektiviseringsgapet, i ett första steg genom en energikartläggning. Vidare i projektansökan beskrivs att för åtgärder som är mer komplexa och svåra att avgränsa, finns ett behov av en mer fördjupande energistudie, en miljöstudie, för att ge bättre underlag för beslut. Projektidén för Miljöstudier har alltså varit att erbjuda SMF ett finansiellt stöd för att ta fram beslutsunderlag för investering i energieffektiva åtgärder. Investeringarna har i sin tur varit tänkta att leda till långsiktig energieffektivisering.

Som beskrivet i avsnitt 2.3. ovan har projektet tagit fram en effektkedja för Miljöstudier, med stöd av utvärderingen. En effektkedja beskriver vad en åtgärd ska åstadkomma, för vem och under vilka omständigheter. Den illustrerar sambandet mellan det problem projektet avser att lösa, projektets aktiviteter för att lösa problemet, resultat av genomförda aktiviteter samt långsiktiga samhällseffekter. I utvärderingens statusrapport illustrerades en förenklad bild av projektets effektkedja på följande sätt.

FIGUR 1. FÖRENKLAD BILD AV PROJEKTETS EFFEKTKEDJA

Effektkedjan har alltså baserats på att genomförda miljöstudier leder till investeringar hos deltagande företag där minst 40 procent av besparingspotentialen realiseras. Utifrån resultatspridning av genomförda miljöstudier kan sedan hela målgruppen SMF ta del av den kunskap som genererats i genomförda studier, vilket förväntas leda till att SMF kan ta mer välunderbyggda investeringsbeslut, vilket i sin tur förväntas leda till ökat systematiskt energiarbete hos SMF och en stärkt marknad för energitjänster.

Målet för antal genomförda miljöstudier sattes till 70 stycken. Som beskrivet i avsnitt 1.1. ovan hade Energimyndigheten arbetat med att ge stöd enligt förordningen sedan 2003, mot målgruppen stora industriföretag. Baserat på den tidigare erfarenheten gjordes en bedömning att ungefär 1 av 10 SMF som genomfört en energikartläggning skulle gå vidare och ansöka om en fördjupad studie inom projektet

Miljöstudier. Med hänsyn till antalet små och medelstora företag som tidigare sökt energikartläggningsstöd genom energikartläggningscheckar (EKC) 2010–2014⁷ och de mål som sattes inom Miljöstudiers systerprojekt EKS⁸ så sattes målet till 70 genomförda miljöstudier⁹. Företagen som genomförde miljöstudier skulle, förutom att själva börja arbeta systematiskt med energieffektivisering, även utgöra goda exempel som skulle spridas i hela målgruppen SMF och inspirera fler att göra liknande åtgärder.

3.2 Projektets målgrupp

Projektets primära målgrupp har varit SMF som har genomfört en energikartläggning. Ansökningar förväntades främst komma från företag som sökt energikartläggningsstöd, antingen genom det parallellt pågående systerprojektet EKS eller inom ramen för myndighetens tidigare insats Energikartläggningscheckar (EKC). I praktiken har dock EKC-företagen inte utgjort någon egentlig grupp att arbeta aktivt mot. Energimyndigheten kunde konstatera att målgruppen SMF är en föränderlig grupp och att kontaktuppgifterna som varit aktuella vid EKC-stödets utbetalning snabbt blivit inaktuella på grund av personer som bytt arbetsuppgifter, företag som avvecklats eller köpts upp. Med hänsyn till att även målgruppskriterierna skiftat något i den nuvarande programperioden minskade antalet potentiella kontakter från tidigare period. Miljöstudiers främsta målgrupp har därmed varit företag som sökt EKS från och med 2015.

Ett hinder som varit välkänt hos Energimyndigheten är att små och medelstora företag historiskt har visat ett mycket litet intresse för energieffektivisering samt att målgruppen sällan ser den egna energianvändningen som strategiskt viktig. Detta har tidigare konstaterats i såväl internationell forskning som uppföljning av tidigare stöd till energikartläggning, samt även i delrapporter i utvärderingen av Miljöstudier.¹⁰ De hinder som är förknippade med SMF och energieffektivisering kan sammanfattas i följande citat från en FN-rapport:

SMEs face greater obstacles when improving energy efficiency than larger firms. First of all, such firms are less likely to have relevant information about energy efficient opportunities or the skills to implement those opportunities. Secondly, they face higher costs in obtaining data on energy consumption and comparing this with relevant benchmarks. Thirdly, energy forms a relatively small portion of the total production costs in SMEs, which often leads management to pay little attention to these issues¹¹.

Även i Miljöstudiers projektansökan konstaterades bristande resurser och kompetens inom energiområdet som hinder för små och medelstora företag. Behovet av expertstöd bedömdes som högt för genomförandet av miljöstudier. Projektets sekundära målgrupp har därför varit energiexperter som utför energikartläggningar.

De hinder som identifierades vittnar samtidigt om det behov av stöd som funnits och fortfarande finns i målgruppen. SMF skulle i mycket begränsat omfattning, om än alls, arbeta med energieffektivisering om de inte fick ekonomiskt och/eller informativt stöd. Därför har projektet Miljöstudier verkat i ett läge där det funnits behov men saknats efterfrågan för det stöd som projektet erbjudit.

3.3 Nyckelpersonernas reflektioner kring projektidé och målgrupp

Inför slututvärderingen har projektinterna och externa nyckelpersoner intervjuats och ombetts att ge sin syn på både Miljöstudiers projektidé och målgruppens behov och efterfrågan. Vad gäller den övergripande projektidén vidhåller samtliga nyckelpersoner att projektet bygger på relevanta antaganden och menar att kopplingen mellan projektets aktiviteter och tänkta effekter är realistisk. Sammanfattningsvis anser de som tillfrågats att projektidén i grunden är god och att projektet sannolikt

⁷ 780 företag fick stöd genom energikartläggningscheckar.

⁸ Delmål: år 2018 ska minst 750 företag ha ansökt om stöd och genomfört en energikartläggning.

⁹ Intervjuer med projektmedarbetare och projektägare.

¹⁰ Utvärdering av energikartläggningsstöd, Thollander, Karlsson, Paramonova, 2014, Linköpings universitet. samt Statusrapport Miljöstudier, Sweco sept 2017

¹¹ UNIDO (2011). Barriers to industrial energy efficiency: A literature review

bidrar till de långsiktiga effekterna som formulerats, om än i lägre grad än om projektdeltagandet hade varit i linje med förväntade mål.

Samtliga nyckelpersoner kommenterar dock att projekttiden och den tänkta effektkedjan inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till förutsättningarna för målgruppen SMF både när det gäller att söka bidrag och att ta beslut om långsiktiga investeringar. Erfarenheterna från projektgenomförandet i både Miljöstudier och andra NR-projekt har visat att SMF har mindre resurser för att genomföra en projektansökan och ser större risker med långsiktiga investeringar, jämfört med stora företag. När det gäller Miljöstudier menar nyckelpersonerna att behovet av stöd har funnits, men spontan efterfrågan har saknats. De företag som har sökt stödet har behövt mycket stöd när det gäller information, expertstöd och guidning i processen. Effektkedjan ser därmed logisk och enkel ut i teorin, men är svårare att följa i praktiken, till följd av de hinder som är kopplade till projektets målgrupp.

Utifrån bristen på spontan efterfrågan från målgruppen lyfter en av nyckelpersonerna fram att förmedlingen av stödet inte har varit tillräckligt väldefinierat i projekttiden och den tänkta effektkedjan. Det har funnits en otydlighet i vilka vägar som skulle användas för att informera om Miljöstudier och stötta vid en ansökan. I praktiken har projektet varit beroende av att antingen energikonserter, rådgivare på energikontor inom ramen för Regionala noder eller nätverkskoordinatorer inom ramen för EENet har gett information om stödet och erbjudit företagen ett personligt stöd under hela processen.

En annan svaghet som kommenteras av en nyckelperson är att det inte funnits en tydligare koppling inom projektets ramar mellan en genomförd miljöstudie och nästa steg i kedjan, en investering där besparingspotential realiserar. Detta har i praktiken lett till att en stor del av de förväntade resultaten och effekterna ligger utanför projektets ramar och rådighet.

3.4 Swecos bedömning av projektets teori

Det faktum att projektmålet om 70 ansökningar inte uppnåtts gör det särskilt relevant att reflektera över projekttiden och effektkedjans kopplingar mellan aktiviteter, resultat och förväntade effekter. Utvärderingen ser att det finns flera kritiska delar i projektets bakomliggande teori, som är avgörande för projektets måluppfyllelse och bidrag till de långsiktiga effektmålen.

Behovet hos målgruppen att få fördjupad kunskap om energieffektivisering och identifiera lösningar på komplexa energieffektiviserande åtgärder bedöms vara reellt och därmed kan erbjudandet om stöd för miljöstudier till SMF betraktas som relevant. Projektet har dock inte varit riggat för att hantera det avstånd som funnits mellan det identifierade behovet och den faktiska efterfrågan hos målgruppen, vilket resulterat i få inkomna ansökningar och genomförda miljöstudier. Projektet har varit uppbyggt för att ansökningar ska ske spontant på företagets initiativ, till följd av enklare informationsinsatser. I praktiken har varje ansökan krävt personligt stöd till företagen från energikonserter eller samverkansparter i Regionala noder eller EENet. I projektbeslutet identifieras konsulter, energiexperter och regionala aktörer som viktiga samverkansparter, som enligt beslutet "behöver ha god kännedom om stödet i syfte att använda det som ett verktyg i kontakter med små och medelstora företag". Projektet förutsåg dock inte svårigheterna med att vara beroende av andra aktörers kontaktskapande och det saknades en konkret plan för projektaktiviteter som skulle stötta dessa samverkansparter att bedriva strategiskt rekryteringsarbete för projektets räkning. Projektets fokus har därmed legat för långt fram, i genomförandet av miljöstudier, istället för på tidiga insatser för att få företag med sig på vägen dit.

En annan utmaning är att projektet har satt upp delmål som förutsätter realisering av den energieffektiviseringspotential som identifieras i miljöstudierna, samtidigt som projektet i praktiken saknar inflytande och formell koppling till den investering som projektet är tänkt att leda till. Projektet hanterar endast det beslutsunderlag som ligger till grund för investeringen vilket gör det svårt att följa upp måluppfyllelse inom projekttiden. I en senare mätning kan det också vara svårt att mäta i vilken grad företagets eventuella framtida investeringar är en direkt följd av att de fått stöd genom Miljöstudier.

En uppenbar svårighet i projektets effektkedja är även den svaga kopplingen mellan energiarbetet i de deltagande företagen och ett förändrat energiarbete i hela målgruppen SMF. Som nämndes i avsnitt 2.2. ovan lyfte utvärderingens statusrapport fram behovet av tydligare mål kopplat till kommunikation

och spridning, inte bara för att rekrytera nya företag utan också för att sprida kunskapen från de miljöstudier som genomförts så att målgruppen i stort kan ta del av och agera utifrån resultaten. Utvärderingens bedömning är fortsatt att projektet kunde dragit nytta av att kommunikation och spridningsaktiviteter från start definierats tydligare och kopplats till uppföljningsbara mål.

Sammanfattningsvis ser utvärderingen tre brister som hade behövt en mer medveten hantering redan i utformningen av projektet.

- Ej definierat hur projektet kan omsätta ett identifierat behov hos SMF till konkret ansökan
- Svag koppling mellan genomförd miljöstudie och realisering av besparingspotential
- Svag koppling mellan förändring i deltagande företag och förändring i hela målgruppen

4. Projektgenomförande

Energimyndighetens aktiviteter har huvudsakligen varit knutna till ansökningsprocessen. Aktiviteter inför en ansökan har bestått av förberedande hantering eller rådgivning kring avgränsning av idéer, därefter har handläggning av inkomna ansökningar vidtagit. Utöver detta har viss informationsspridning och resultatspridning till samverkande projekt och till målgruppen skett. Eftersom ansökningarna inkommit löpande till myndigheten så har samtliga aktiviteter pågått parallellt under hela projektiden.

4.1 Organisation och projektstyrning

Projektet Miljöstudier har varit organiserat för att i huvudsak hantera handlägningsprocessen. Projektorganisationen har bestått av en projektledare och två administrativa handläggare, samt resurser inom ekonomi, administration och kommunikation som delats med några andra projekt inom NR-programmet.

Projektledaren har ansvarat för projektstyrning, kontakt med projektets projektägare, samordning med övriga NR-projekt genom regelbundna gemensamma samordningsmöten, samt dialog med handläggare på Tillväxtverket. Projektledaren har också haft övergripande ansvar för intern uppföljning, resultatsammanställning och samordning av arbetet med kommunikation och marknadsföring. Projektledaren har parallellt med uppdraget för Miljöstudier även varit projektledare för systerprojekten EKS och Regionala noder.

Handläggarna har ansvarat för att granska och godkänna ansökningar, föra dialog med sökande företag och eventuellt begära in kompletteringar, bedöma läges- och slutrapport samt bedöma ekonomiska redovisningar.

Miljöstudier har också varit nära kopplat till några andra insatser inom NR-programmet, framför allt Regionala noder och EENet. Arbetsinsatser från samverkanspartner i dessa projekt har varit viktiga för genomförandet av Miljöstudier och i båda projekt finns uttalade riktlinjer om att bidra till genomförandet av Miljöstudier:

- I projektmålen för Regionala noder fas 1 ingår att bidra till Miljöstudiers projektmål om 70 genomförda miljöstudier.
- I EENet har nätverkskoordinatorerna under nätverksfasen i uppgift att stödja företagen med att söka olika typer av stöd för kompletterande insatser, däribland Miljöstudier.

Utifrån intervjuer med nyckelpersoner framkommer att det tog lång tid innan projektorganisationen för Miljöstudier var på plats inom myndigheten. Inte förrän hösten 2016 fanns tillräckliga resurser avsatta som kunde genomföra projektet enligt projektplanen. Arbetet med EU-finansierade projekt i den omfattning som NR-projekten innebär var nytt för Energimyndigheten, vilket gjorde att rutiner för projektadministration och rapportering behövde byggas upp, något som tog längre tid än väntat.

Sedan projektorganisationen fanns på plats hösten 2016 har dock personalresurser och fördelningen av resurser enligt projektets medarbetare och projektägare varit tillräckliga för att genomföra projektet. De som intervjuats poängterar dock att handlägningsresurserna har varit tillräckliga endast utifrån den relativt låga efterfrågan på Miljöstudier som funnits under projektperioden. Mer tid än förväntat har nämligen behövts läggas på handläggning och administration av varje enskild ansökan. Om efterfrågan hade varit större och i linje med projektmålet 70 genomförda miljöstudier är bedömningen från handläggare och projektledning att handlägningsresurserna inte skulle ha räckt till. Om projektet haft tillgång till ytterligare handlägningsresurser hade det även kunnat frigöra mer tid till att stötta samverkanspartner, framförallt energikontorens arbete med förmedling av stödet.

Den myndighetsinterna dialogen och samverkan mellan NR-projekten har varit välfungerande, något som framkommer i både intervjuer med projektgruppen för Miljöstudier och projektledare och biträdande projektledare i andra NR-projekt. Samtliga NR-projekt har dock påverkats av långa startsträckor och mycket projektinternt fokus under stora delar av projektperioden, vilket lett till att samverkan mellan NR-projekten har utvecklats först efter att de enskilda projekten startat upp och kommit igång. Den interna

förankringen och styrningen av projektet inom myndigheten har varit god. Dialogen mellan Energimyndigheten och Tillväxtverket har enligt nyckelpersonerna fungerat bra.

4.2 Handläggning och administration

Projektets handläggningsinsatser har framför allt handlat om handläggning av ansökningar, men också administration och hantering kring den läges- och slutrapportering som inkommit från deltagande företag.

4.2.1 HANDLÄGGNING AV ANSÖKNINGAR

Företag har löpande kunnat söka stöd för Miljöstudier under i princip hela projektperioden, utlysningen startade i samband med projektstart och stängdes 31 december 2017¹². Ansökningar har gått genom myndighetens elektroniska ansökningssystem E-kanalen och handläggning av ansökningar har skett löpande. Målet för handläggningstiden har varit beslut inom fyra veckor från det datum en komplett ansökan kommit in¹³.

I intervjuerna med projektledning och handläggare är bedömningen att handläggningsprocessen generellt har varit välfungerande, men mer komplex och långdragen än planerat. Handläggningsprocessen i Miljöstudier har i praktiken genomförts enligt följande fyra steg:

1. **Initial dialog.** Processen har ofta inletts med en dialog där Energimyndigheten har gått igenom projektidén med företaget, alternativt företagets tilltänkta konsult eller ett energikontor som hjälper företaget med ansökan. Syftet med dialogen har varit att göra en initial bedömning av huruvida projektidén fungerar inom ramen för förordningen.
2. **Ansökan.** Företaget har ansökt i E-kanalen och handläggarna på Energimyndigheten har gjort en bedömning av ansökan.
3. **Komplettering.** I flera fall har företagets ansökan behövt kompletteras på något sätt. Kompletteringarna har ofta handlat om att vidareutveckla projektidén, ge mer specifika detaljer och utarbeta en plan för spridning. Företagen har fått begäran om komplettering genom E-kanalen men Energimyndigheten har gjort uppföljande samtal per telefon till företagen för att förklara vad kompletteringen går ut på och vilka delar som behöver utvecklas.
4. **Beslut.** När ansökan har bedömts som komplett har Energimyndigheten tagit beslut om stöd. I de flesta fall har kompletteringen resulterat i en tillräckligt detaljerad ansökan med grund i förordningen, varav beslut om beviljad ansökan har kunnat tas relativt enkelt.

Dialogen mellan myndigheten och företaget i samband med projektidé och komplettering av ansökan har varit något som skiljer Miljöstudier från många andra finansiella stöd, till exempel EKS. Medan EKS innebär ett relativt standardiserat förfarande har handläggningen av ansökningar inom Miljöstudier krävt enskilda bedömningar. Eftersom Energimyndighetens tolkning av förordningen från början innebar att en miljöstudie ska vara unik har det krävts att en ansökan till Miljöstudier behövt vara väldefinierad och på en relativt hög detaljnivå. Bedömningen av ansökan har ofta krävt ytterligare informationsinhämtning från handläggarna, om till exempel tekniska processer. Bedömningen har i många fall också krävt juridisk rådgivning.

Några justeringar gjordes under projektperioden när det gäller krav på tidigare energikartläggning och unicitet i projektidén, eftersom dessa krav i praktiken blev begränsande. För att underlätta handläggningen och möjliggöra för fler företag med relevanta miljöstudieförslag beslutades att det kunde göras undantag från kravet om tidigare energikartläggning, bland annat när det gäller nyetablering. Likaså blev det möjligt att bevilja stöd även för fördjupande studier som inte varit helt unika i sitt slag.

Dialogen har också varit en ny aspekt av handläggningen jämfört med tidigare när Miljöstudier riktades mot stora industriföretag. Erfarenheterna från ansökningarna under projektperioden har visat att många

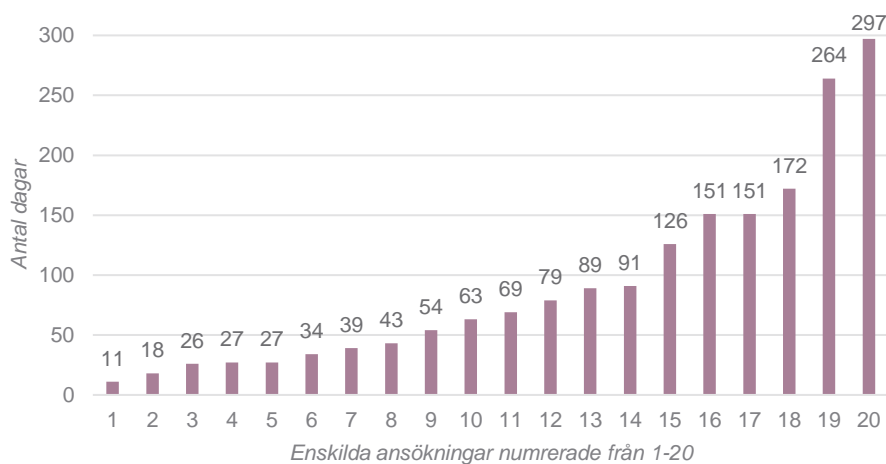
¹² Från och med 1 januari 2018 gick utlysningen över till Miljöstudier inom ramen för nya projektet Teknikutveckling & innovation.

¹³ Lägesrapport nr 7, 2017-01-01 t.o.m. 2017-03-31.

SMF har mindre vana av och mindre resurser till att söka bidrag än stora företag. E-kanalen har heller inte visat sig vara anpassad till målgruppen SMF. E-kanalen är i grunden utformad för forsknings- och innovationsstöd som riktar sig till vana bidragssökare. Energimyndigheten har därför fått fler frågor och synpunkter om E-kanalen av ansökande SMF än tidigare när stödet riktades mot stora företag.

Utifrån både förordningens komplexitet och ovanan hos SMF har handläggningstiden i de flesta fall tagit längre tid än förväntat. Diagram 1 nedan visar antalet dagar från inkommen ansökan alternativt sista komplettering av ansökan till färdigt beslut för de 20 ansökningar som beviljats under projektperioden.

DIAGRAM 1. ANTAL DAGAR FRÅN ANSÖKAN TILL BESLUT

Diagrammet visar att majoriteten av beviljade ansökningar har haft handläggningstider som överstiger fyra veckor och i några fall har handläggningstiden varit väldigt lång, upp till 297 dagar. Medelvärdet för handläggningsprocessen av samtliga beviljade ansökningar är 91,5 dagar. Sex av ansökningarna har krävt komplettering. Om dessa ansökningar exkluderas i statistiken är medelvärdet 72 dagar. För de företag som behövt komplettera ligger medelvärdet på 17 dagar mellan inkommen komplettering och färdigt beslut.

4.2.2 RAPPORTERING OCH ÖVRIG ADMINISTRATION

Projektets handläggare har också arbetat med administration kring den rapportering som företagen gör under och efter genomförandet av en miljöstudie. Om projektiden för en miljöstudie har varit längre än ett år har företagen behövt lämna in en lägesrapportering om studien. I samband med miljöstudiens avslut, innan utbetalning av stödet, har företagen behövt lämna in en slutrapport som beskriver studiens genomförande och resultat, samt den ekonomiska redovisningen för studien. Företagen har haft frågor och synpunkter under rapporteringsprocessen. Projektledare och medarbetare har hela tiden varit väl medvetna om att administrationen kan uppfattas som tung ur företagets perspektiv och har därför kontinuerligt arbetat med att förenkla processen.

Utöver administration kring företagets rapportering har projektet, likt övriga NR-projekt, lämnat in kvartalsvis lägesrapportering om utvecklingen inom projektet till Tillväxtverket.

4.3 Marknadsföring och kommunikation

Marknadsförings- och kommunikationsinsatser har under projektgenomförandet visat sig vara helt avgörande för att överhuvudtaget få SMF att upptäcka och intressera sig för Miljöstudier. Projektet har under projektperiodens gång strävat efter att samverkansprojekten inom NR-programmet ska ta en aktiv roll i att sprida information om Miljöstudier, då de har direktkontakt med målgruppen. Det har dock varit projektets eget ansvar att tillhandahålla material och utbilda samverkansprojekten så att dessa har haft kunskaper om projektet.

Under projektperioden har vissa förändringar gjorts för att öka intresse och tillgängliggöra stödet för målgruppen ytterligare. I en av utvärderingens delrapporter framkom att intervjuade energikonstuler

hade svårt att sälja in idén om miljöstudier till sina kunder på grund av otydlighet i namnet och det breda innehållet. Projektledningen drog lärdom av detta och satsade på att paketera och förbättra informationen på webben. Framför allt har projektet i kommunikation mot samverkansparter och SMF tonat ner förväntningarna på att varje ansökan måste ha en unik karaktär och istället riktat in informationen kring ett fåtal exempelområden, vilket skapat ökad tydlighet. Detta har också givit möjlighet att arbeta mer med exemplifiering för att tydliggöra och illustrera vad en potentiell miljöstudie kan handla om.

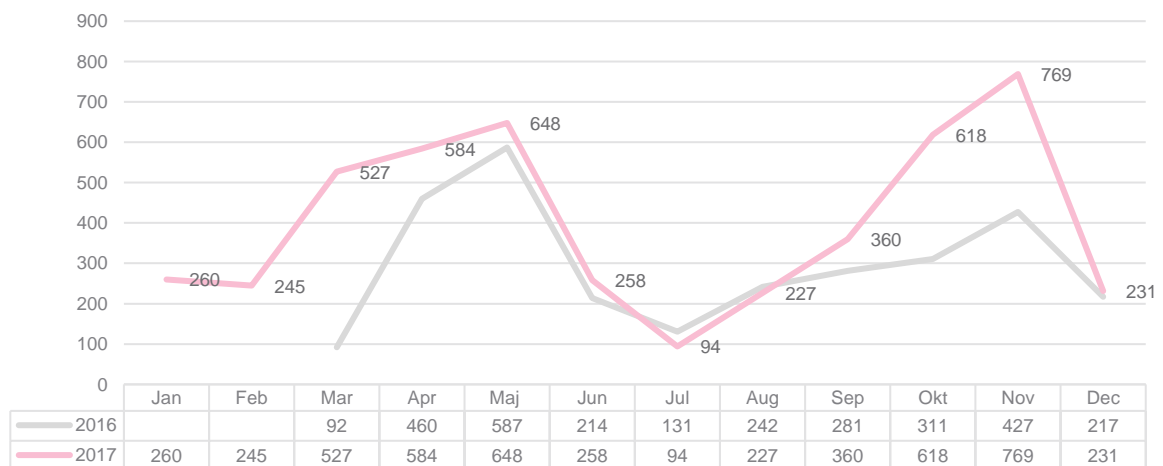
Kommunikation och resultatspridning har generellt försvårats av att genomförandet av miljöstudierna tagit lång tid och resultaten från de färdiga miljöstudierna har därför inte varit klara och kommunicerbara förrän vid projektets slut.

4.3.1 DIREKTA KOMMUNIKATIONSINSATSER MOT SMF

Kommunikation av stödet har skett genom flera kanaler för att på olika sätt nå ut till SMF. Myndighetens spridning av stödet har främst skett genom webbplats, nyhetsbrev och inlägg i sociala kanaler.

Energimyndighetens webbstatistik visar att antalet besök på webbplatsens huvudsida för Miljöstudier, där övergripande information om stödet ges, uppgår till 7 783¹⁴. Diagram 2 nedan visar antal besök per månad, från webbplatsens start i mars 2016 till och med 31 december 2017. Diagrammet visar en liknande fördelning över året både under 2016 och 2017, med flest antal besök senare delen av våren och senare delen av hösten¹⁵.

DIAGRAM 2. WEBBSTATISTIK, ANTAL BESÖKARE PER MÅNAD

I Energimyndighetens webbstatistik finns också uppgifter om totalt 4734 besök på sidan för utlysningen av Miljöstudier, det vill säga sidan dit företagen kan gå vidare för att ansöka om stöd. Jämfört med hur många som faktiskt sökt, så kan det konstateras att det inte är en direkt väg från att klicka sig in på ansökningssidan och att därifrån besluta sig för att gå vidare och genomföra en konkret ansökan.

På startsidan för Energimyndighetens webbplats har det under projektperioden publicerats nio stycken nyheter som rör Miljöstudier, som antingen var publikationer från press eller material från Energimyndigheten. Tre av dessa nyheter var av Energimyndigheten utvalda goda exempel som lyfter företag som tagit del av stödet. Miljöstudier har också ingått i sex av tolv utskick av myndighetens nyhetsbrev som nådde upp till 530 prenumeranter under projektperioden. Myndigheten har också publicerat 22 inlägg om Miljöstudier i sociala kanaler som Facebook, Twitter och LinkedIn.

¹⁴ Siffran avser totalt antal besök, inte unika besökare. Energimyndighetens egna besök på sidan är inte inräknade.

¹⁵ Värdet för februari 2017 är dock ofullständigt på grund av problem med loggningen av besök och innehåller endast statistik för 7 av 28 dagar.

4.3.2 KOMMUNIKATIONSINSATSER MOT ENERGIKONSULTER

Energikonsulter har varit projektets sekundära målgrupp och identifierades tidigt som en möjlig kanal för att nå ut med information om stödet direkt till SMF och generera ansökningar. I intervjuer med nyckelpersoner och dokumentstudier av projektets lägesrapporter framkommer att projektet genomfört ett fåtal riktade kommunikationsinsatser mot energikonsulter tidigt i projektet. Då genomfördes informationsseminarier för energikonsulter i samarbete med NR-projektet EKS. Under projektets gång har också mailutskick med information riktats mot energikonsulter. Sammantaget har dock projektet inte riktat sig mot energikonsulter i så stor utsträckning, vilket enligt projektets medarbetare beror på att informationsspridning genom andra projekt inom NR-programmet har prioriterats högre.

4.3.3 KOMMUNIKATIONSINSATSER MOT SAMVERKANSPARTER I ANDRA NR-PROJEKT

Regionala samverkanspartner i angränsande NR-projekt har under projektperioden setts som de viktigaste kanalerna för att nå ut till SMF, enligt intervjuer med nyckelpersoner. De NR-projekt som framför allt varit viktiga i förmedlingen av Miljöstudier har varit Regionala noder och EENet. Under projektperiodens gång har projektet tagit fram och uppdaterat presentationsmaterial som samverkansparterna har kunnat använda vid direktkontakt med företag. Projektgruppen har även deltagit och informerat om stödet på flera av de gemensamma noder- och koordinatorträffar som arrangeras inom Regionala noder respektive EENet, samt på webinarium med nätverkskoordinatorer. Information om Miljöstudier har också förmedlats genom EKS, där en länk om möjligheten att söka stöd inom Miljöstudier har inkluderats i samband med utbetalningen av energikartläggningsstödet.

Utifrån intervjuer med energikontor och nätverkskoordinatorer som genomförts inom ramen för utvärderingarna av Regionala noder fas 1 respektive EENet framkommer att samverkansparterna upplevt utmaningar vad gäller att förmedla information om Miljöstudier till SMF.

Energikontorens arbete inom Regionala noder har till stor del fokuserats på att informera om och få in nya ansökningar till EKS – vilket förvisso ger en förutsättning för fler att söka stöd för miljöstudier i framtiden, men inte ger några omedelbara resultat. Några energikontor har gjort insatser mot företag som tidigare sökt EKS genom att bland annat informera om Miljöstudier, utan större framgång. Den generella upplevelsen från energikontoren har varit att de flesta företag de mött inte varit redo för att genomföra en fördjupad studie utan framför allt varit aktuella för ett mer grundläggande energiarbete inom EKS.

Nätverkskoordinatorerna i EENet har arbetat enligt sina projektfaser, där rekryteringsfas och kartläggningsfas har föregått nätverksfasen i vilken det kan vara aktuellt för nätverksföretagen att söka Miljöstudier. Många koordinatörer menar i intervjuer att det är först under 2017 det blivit aktuellt för några företag att söka Miljöstudier och att de ser ännu mer potential för ansökningar framöver, i takt med att energimognaden i nätverksföretagen ökar.

Flera av de regionala samverkansparterna har också upplevt att Energimyndighetens information om Miljöstudier bitvis varit otydlig och att det varit svårt att förmedla till företagen vilka typer av insatser de kan söka stöd för. Denna reflektion görs även av energikonsulterna som intervjuades av Sweco tidigare under projektperioden. Den gemensamma åsikten är att det är svårt att marknadsföra något som är så brett och där det saknas exempel på vad företagen får ut av studien. Energimyndighetens goda vilja att erbjuda en öppning för företagens egna idéer och behov, har ofta motverkat sitt syfte och istället blivit en begränsning. Namnet miljöstudier ger ingen ledtråd till innehållet och det finns endast ett fåtal exempel att inspireras av. Otydligheten har kunnat hanteras som en tillgång för väl insatta företag och för projektets handläggare, men har försvårat för andra aktörer som ska föra informationen vidare i nästa led. De energikontor och nätverkskoordinatorer som stöttat företag med ansökningar till Miljöstudier har också upplevt ansökningsprocessen som svår och menar att myndigheten gett otydlig information kring vad som krävs för en miljöstudieansökan.

Från intervjuer med nyckelpersoner på Energimyndigheten framkommer att man också från centralt håll märkt av att informationen och tryggheten i att förmedla stödet till SMF varierat mycket mellan regioner och i flera fall inte varit tillräcklig. Samtidigt har handläggare på myndigheten av inte prioriterat, eller ansett att det funnits tid och resurser att stötta samverkansparterna genom ett aktivt samarbete över

projektgränserna. En tätare dialog mellan projektmedarbetare i Miljöstudier och samverkansparter hade sannolikt gett samverkansprojekten ett bättre stöd i sitt förmedlingsuppdrag. Swecos bedömning är inte att detta är en följd av resursbrist utan snarare om resursfördelning och prioritering i aktiviteter.

4.4 Beviljade ansökningar

Totalt har 20 ansökningar om stöd från Miljöstudier beviljats under projektperioden. För att få en djupare förståelse av de företag som sökt och beviljats stöd har Sweco kategoriserat och analyserat företagen utifrån flera faktorer såsom regional spridning, bransch och energimognad.

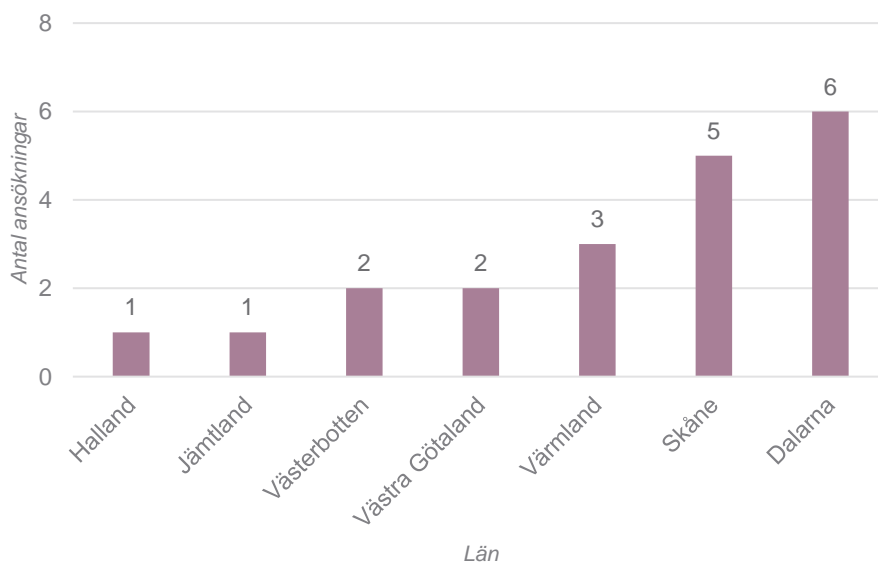
4.4.1 BEGRÄNSAD REGIONAL SPRIDNING

Diagram 3 nedan visar från vilket län de beviljade ansökningarna kommer. Från diagrammet går att utläsa att Miljöstudieföretagen kommer från sju av Sveriges 21 län, varav flest företag från Dalarna och Skåne. Denna relativt begränsade regionala spridning är något som har uppmärksammats av projektgruppen under projektets gång. I en av projektets lägesrapporteringar konstateras följande:

”Det är påfallande att mer än 80 procent av sökande företag inom Miljöstudien kommer från ett fåtal regionala områden; Dalarna, Värmland, Norrland och Skåne. De 4 regionerna representerar uppskattningsvis 25 % av de potentiella företagen som kan söka Miljöstudier”

Även i intervjuer med nyckelpersoner framkommer reflektioner kring varför ansökningarna kommer från ett fåtal län. Den främsta förklaringsfaktorn som lyfts fram är att vissa regionala samverkansparter har haft lättare än andra att nå ut med information om stödet och att göra initiala bedömningar om en projekttidé möter kriterierna för en miljöstudie.

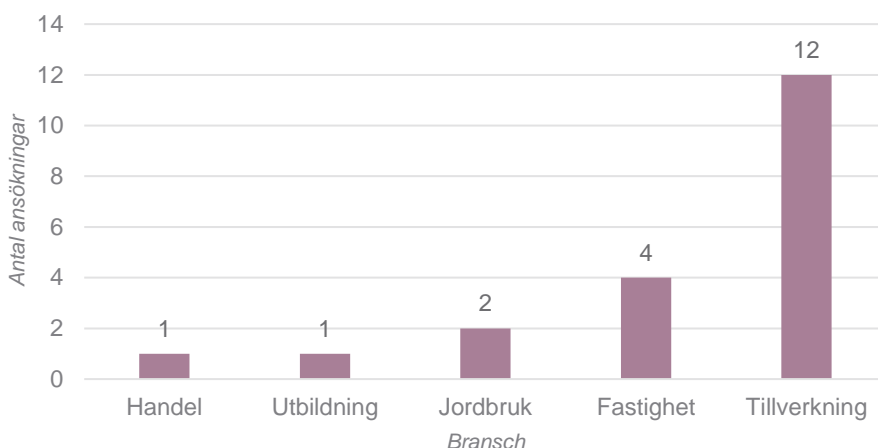
DIAGRAM 3. BEVILJADE ANSÖKNINGAR, UPPDELAT PER LÄN

4.4.2 TILLVERKANDE INDUSTRI DEN VANLIGASTE BRANSCHEN

Vad gäller bransch kommer majoriteten av företagen från tillverkningsindustrin, vilket visas i diagram 4 nedan. Näst vanligast är fastighetsverksamhet. Att tillverkande företag är vanligast är förväntat, enligt intervju med en nyckelperson. Tillverkande företag har ofta energiintensiva verksamheter och en del komplexa, unika processer som motiverar en miljöstudie.

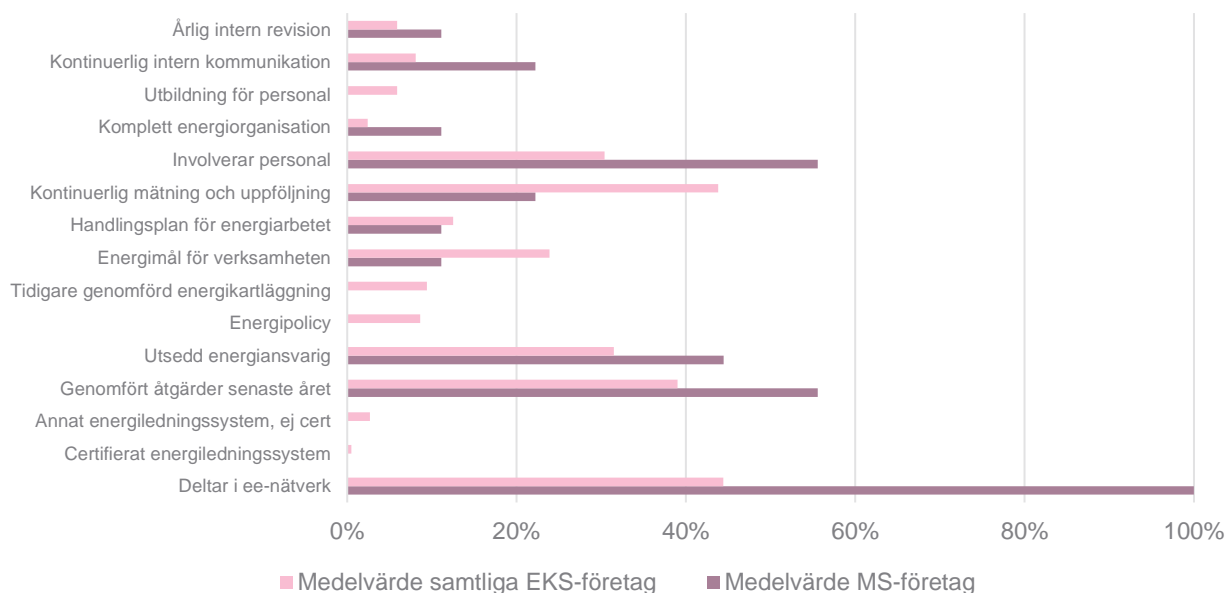
DIAGRAM 4. BEVILJADE ANSÖKNINGAR, UPPDELAT PER BRANSCH

4.4.3 ENERGIMOGNAD INTE AVGÖRANDE FÖR ANSÖKAN TILL MILJÖSTUDIER

En ytterligare faktor som analyserats är energimognad. För att beviljas stöd till Miljöstudier krävs att företaget gjort en energikartläggning¹⁶. Samtidigt är det tydligt att många företag som sökt EKS inte gått vidare till att söka Miljöstudier. Har de företag som sökt Miljöstudier högre grad av energimognad än EKS-företag i allmänhet? I samband med ansökan till EKS ställs 15 frågor till företagen som på olika sätt handlar om energimognad. Energimyndigheten har försett Sweco med underlag om hur nio miljöstudieföretag besvarat frågorna¹⁷, som sedan kunnat jämföras med svaren för samtliga EKS-företag¹⁸. Diagram 5 nedan visar medelvärdet för varje fråga hos de nio miljöstudieföretagen respektive samtliga EKS-företag. Det är dock viktigt att poängtera att underlaget av miljöstudieföretag är väldigt litet vilket gör det svårt att dra några specifika slutsatser utifrån resultatet.

DIAGRAM 5. UPPFATTAD ENERGIMOGNAD HOS EKS- OCH MILJÖSTUDIEFÖRETAG, PER FRÅGA

Diagrammet visar att den tydligaste skillnaden mellan miljöstudieföretagen och EKS-företagen är att samtliga miljöstudieföretag som ingår i urvalet också ingår i ett nätverk inom EENet. Miljöstudieföretagen

¹⁶ Undantag har funnits då detta exempelvis ej gällt nyetablering.

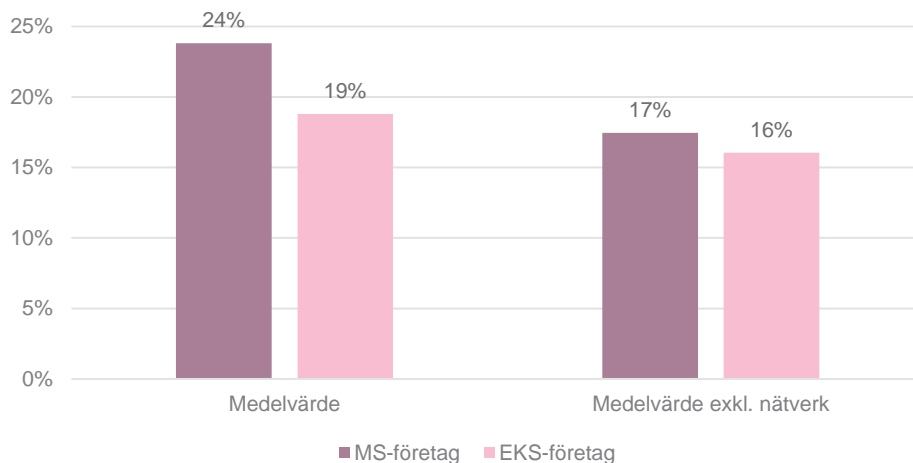
¹⁷ Resterande företag har inte sökt EKS och det saknas därmed motsvarande data.

¹⁸ Energimyndighetens företagsenkät från projektet EKS, avser samtliga SMF som sökt om stöd till energikartläggning, till och med maj 2017

har också högre värden på involverad personal, utsedd energiansvarig och genomförda energieffektiviseringsåtgärder under det senaste året.

Ett mått på energimognad skulle kunna utgöras av ett sammanvägt medelvärde av företagens svar på samtliga frågor. I de två staplarna till vänster i diagram 6 nedan visas en jämförelse av medelvärdet av alla 15 frågor hos miljöstudieföretagen respektive EKS-företagen. Utifrån den jämförelsen är energimognaden hos miljöstudieföretagen fem procentenheter högre än snittet för samtliga EKS-företag. Men eftersom skillnaden mellan miljöstudieföretag och övriga är så hög vad gäller deltagande i nätverk, kan det vara relevant att exkludera den faktorn och se hur medelvärdet för energimognad påverkas. En sådan jämförelse, till höger i diagrammet, visar en mer marginell skillnad på 17 respektive 16 procent.

DIAGRAM 6. UPPFATTAD ENERGIMOGNAD HOS EKS- OCH MILJÖSTUDIEFÖRETAG, MEDELVÄRDE

4.4.4 EENET DEN VANLIGASTE INFORMATIONSKÄLLAN

Från underlaget från Energimyndigheten, tillsammans med Swecos intervjuer med deltagande företag, framkommer också hur de företag som beviljats stöd fått kännedom om stödet. Från Energimyndighetens underlag framgår att tio av företagen ingår i ett nätverk inom EENet och kan därmed antas ha fått information om Miljöstudier genom nätverket. Några av dessa har även intervjuats och uppgett att de fått information om stödet från sin nätverkskoordinator. Alla de tio företag som sökt Miljöstudier och ingår i EENet har ansökt om stöd under 2017, vilket tyder på att projekten har kunnat dra nytta av varandra mer och mer under projektperioden.

Av resterande företag framkommer i intervjuer att de har fått information om Miljöstudier genom en konsult (5 st.), genom ett energikontor (1 st.), genom ett företagsnätverk (1 st.), genom kommunen (1 st.) samt genom ett företag som erbjuder bidragskartläggning för SMF som en tjänst (1 st.)¹⁹.

4.5 Företagens perspektiv

Sweco har under utvärderingens gång intervjuat 15 av de 20 företag som beviljats stöd inom Miljöstudier. Sweco har även gjort fallstudiebesök på två av miljöstudieföretagen för att få en djupare bild av hur en miljöstudie går till i praktiken. Inför slututvärderingen har också en uppföljande enkät med fokus på administration och resultat ställts till 13 företag, med fem svarande. Sweco har även studerat de 14 slutrapporter från deltagande företag som inkommit till Energimyndigheten.

4.5.1 MILJÖSTUDIER FYLLER ETT BEHOV FÖR DELTAGANDE FÖRETAG

Den övergripande bilden som förmedlas i företagsintervjuerna är att företagen sett ett behov av att genomföra en fördjupad studie inom energi, till exempel för att få en bra översikt över

¹⁹ Gällande ett företag saknas information om hur företaget fick information om Miljöstudier då intervjupersonen var ny på företaget och tidigare kontaktperson hade slutat.

energianvändningen, för att kunna identifiera vilken del av verksamheten där energianvändningen är som högst och för att få förslag på investeringar och besparingsåtgärder. De intervjuade företagsrepresentanterna menar att energikartläggningen gav dem en övergripande bild av verksamhetens energianvändning, men att de kände ett behov av en mer fördjupad genomgång för att kunna ta vidare arbetet med energieffektiviserande åtgärder. Flera företag har inom ramen för studien installerat undermätare som mäter delar av verksamheten och har på så sätt fått mer konkret och uppföljningsbar statistik över energianvändningen.

Överlag är miljöstudieföretagen energiintensiva med stor besparingspotential. Många av företagen har höga energikostnader och ser ekonomiska incitament till att genomföra energieffektiviserande åtgärder. Vissa företag har processer som genererar mycket spillvärme, till exempel ett sågverk och ett kontraktstillverkande företag som levererar till stål- och gruvindustri. Andra företag har komplexa verksamheter med ett antal olika processer eller lokaler med olika användningsnivåer, till exempel en idrottsanläggning med simhall, olika typer av idrottshallar samt kök och restaurang, samt en skolanläggning med internatboende, stall, konferenslokaler, kök och restaurang.

4.5.2 MILJÖSTUDIER GER NYTTA TILL DELTAGANDE FÖRETAG

Företagen är överlag nöjda med de rapporter, åtgärds- och investeringsförslag och nya kunskaper som miljöstudien resulterat i. Företagen upplever att de fått bättre kunskap om sin energianvändning och att studien lett till konkreta förslag till åtgärder och investeringar. För många är studien en del av ett större arbete med energieffektivisering. De flesta företag avser fortsätta mäta och följa upp energianvändningen och många har genomfört eller planerar att genomföra någon åtgärd eller investering till följd av studien. Samtidigt lyfter företagen fram flera hinder för genomförande av framtida investeringar. Ekonomiska svårigheter, prioritering mellan olika typer av investeringar och mandat från ägare och styrelse upplevs som hinder från företagen.

Utöver att företagen fått bättre underlag i sitt arbete med energifrågor nämner flera intervjuade företag olika mervärden som arbetet med miljöstudien resulterat i. Till exempel nämner ett företag att minskad förbrukning och en potentiell investering i bättre ventilationssystem kommer ge bättre arbetsmiljö för medarbetare. Ett annat företag menar att möjligheten att styra och reglera förbrukning och ventilation i olika delar av verksamheten bidrar till bättre upplevd luftmiljö för kunder och besökare. Flera företag uppger också att miljöstudien ingår som en del av ett större förbättringsarbete.

4.5.3 ADMINISTRATION KRING STÖDET SES SOM ETT HINDER

Under företagsintervjuerna har administrationen kring ansökan och rapportering av stödet lyfts fram som ett hinder av flera företag. Ansökningsprocessen har av flera upplevts som krävande, till exempel vad gäller detaljnivå, framtagande av underlag, förtydliganden och kompletteringar till handläggarna på Energimyndigheten. Ett antal företag delegerade arbetet med ansökan till den konsult som skulle genomföra studien, eftersom de ansåg att de inte själva hade den tid och kunskap som krävs för att arbeta med ansökningsprocesser.

De företag som kontaktats inför slututvärderingen genom intervju eller enkät har fått frågor om upplevd administrationsbörda, särskilt kopplat till slutrapporteringen av studien. Flera företag har upplevt slutrapporteringen som krånglig och långdragen. Två företag beskriver följande:

"Slutrapporteringen tycker jag har varit oerhört segdragen. Jag har stött på vid ett flertal tillfällen innan pengarna betalades ut. Det var svårarbetat och de kan nog tappa flera som inte är envisa nog".

"Processen kring slutrapporteringen var extremt tidskrävande då kraven var mycket detaljerade och att olika krav samt olika mallar presenterades av tjänstemän vid Energimyndigheten"

Den ekonomiska redovisningen anses vara särskilt krävande, liksom tidrapportering. Flera företag uppger i intervjuer att de tror att administrationen kan hindra företag från att söka stöd till Miljöstudier. Ett av företagen som svarat på enkäten uppger att de inte kommer söka ett liknande stöd igen på grund av "det komplicerade sättet att redovisa".

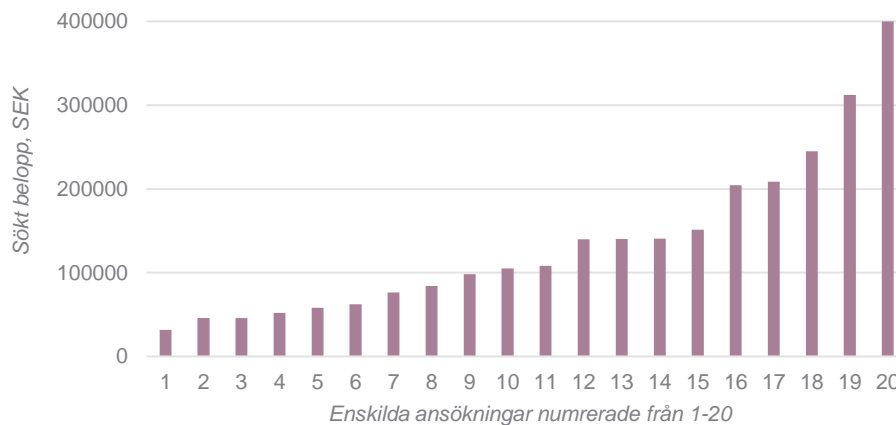
4.6 Horisontella kriterier

Projektet har i första hand bidragit till det horisontella mål som handlar om en bättre miljö. Detta genom att de SMF som fått stöd har fått bättre förutsättningar att bedriva sin verksamhet mer energieffektivt och resurssnålt. Projektet Miljöstudier har utöver detta haft en ambition att tillgängliggöra stödet på lika villkor till målgruppen oavsett var i landet företagen befinner sig och oavsett om det finns tidigare vana och kunskap om ansökningsförfaranden och/eller energieffektivisering. Projektet har därför satsat på information som är lätt att förstå, utan hänvisning till paragrafer och förordningar, samt spridit information i flera olika typer av kommunikationskanaler. I övrigt har projektet använt sig av den checklista för horisontella kriterier som tagits fram gemensamt av samtliga projekt inom det nationella regionalfondsprogrammet. Även projektets samverkansparter inom NR-programmet arbetar aktivt med de horisontella kriterierna vid rekrytering och fortsatta kontakter med företagen i målgruppen.

4.7 Budget

Projektet hade vid start budgeterat för att betala ut 12,6 miljoner kronor fördelat på 70 stödmottagare. Vid projektslut hade de deltagande företagen ansökt om totalt 2,7 miljoner kronor, i summor mellan 31 500 och 400 000 kronor. Fördelningen av sökt stöd per företag redovisas i diagram 7 nedan.

DIAGRAM 7. ANSÖKT STÖD PER FÖRETAG, SEK

Då projektet under genomförandet såg att antalet ansökningar blev färre än väntat gjordes en justering av den totala projektbudgeten, som finns dokumenterad i en ändringsanmälan från november 2017²⁰.

4.8 Swecos bedömning av projektets genomförande

Sammantaget bedömer Sweco att projektets genomförande inte har skapat tillräckliga förutsättningar för målpåfyllelse, framför allt på grund av brister vad gäller att stötta regionala samverkansparter i att informera om och bistå företagen i ansökningar till Miljöstudier.

Projektorganisationen bedöms överlag ha varit fungerande. Det faktum att projektledaren för Miljöstudier även varit projektledare för Regionala noder och EKS har varit positivt för samverkan och synergier mellan Miljöstudier och dessa andra NR-projekt. Samtidigt har det delade projektledarskapet inneburit tidspress och krav på prioriteringar mellan projekten och med ett mer avgränsat projektledarskap skulle insatserna inom Miljöstudier kunnat ha växlats upp.

Däremot är utvärderingens bedömning att projektorganisationen inte haft tillräckliga förutsättningar att stötta regionala samverkansparter i andra NR-projekt, vilka i praktiken fungerat som den huvudsakliga kanalen för att informera om stödet och hjälpa SMF att söka Miljöstudier. Handläggningsresurserna i Miljöstudier borde ha lagts på att mer aktivt stödja samverkansparternas kontakt med företagen, samt

²⁰ Ändring av beslut om stöd. Ärende-ID 20200486

arbeta med att säkerställa att samtliga energikontor och nätverkskoordinatorer fått tillräckligt med information om stödet och var trygga i att förmedla information och stötta företagen vid en ansökan.

Handläggningstiden har varit längre än förväntat och i snitt tagit mer än dubbelt så lång tid än målet på fyra veckor från komplett ansökan till beslut. Detta kan till viss del förklaras av den inbyggda komplexiteten i bedömningen av en miljöstudieansökan, som inte är en standardiserad process likt EKS, även om vetskapen om komplexiteten borde ha beaktats vid planering och målsättning för handläggningen. En annan förklaring ligger dock i att myndigheten underskattat bidragsvanan hos SMF. Kontakten med SMF innan och under ansökningsprocessen har varit mycket mer tidskrävande än förväntat. Resurserna för handläggning bedöms därmed ha varit tillräckliga för de 20 ansökningar som inkommit under projektperioden, men om projekt målet om 70 ansökningar hade uppnåtts hade dimensioneringen av handläggaresurser och förståelsen om SMF som målgrupp utgjort ett problem för projektgenomförandet.

Vad gäller kommunikations- och marknadsföringsinsatser har projektet arbetat med direktinformation genom webbplats, nyhetsbrev och sociala kanaler. Samtidigt ligger mycket av den direkta kommunikationen till SMF utanför den egna projektorganisationen och projektet är därmed beroende externa kanaler, framför allt informationsinsatser av samverkansparter i Regionala noder och EENet. Swecos bedömning är att projektet inte haft en tillräckligt tydlig plan för hur kommunikation ska ske hos samverkansparterna. Det faktum att projektorganisationen generellt inte har haft tillräckliga förutsättningar att stötta samverkansparter har även påverkat genomförandet och genomslaget av kommunikations- och marknadsföringsinsatser.

Projektet har under hela genomförandet frågat sig hur stort hinder den omfattande administrationen har utgjort för att få fler företag att söka stöd. Utvärderingen har undersökt detta i intervjuer med företag, samverkansprojekt och energikonsulter och dragit slutsatsen att administrationen visserligen uppfattas som negativ, men det kan inte sägas vara ett avgörande hinder för projektets möjligheter att få in ansökningar. Snarare har det varit ett problem att företag och energikonsulter haft låg kännedom om stödet och att de informationsvägar som funnits inte har bearbetats tillräckligt väl.

Sammanfattningsvis har de kritiska delar som utvärderingen identifierat i bedömningen av projektets teori i avsnitt 3.4. ovan haft en negativ påverkan även på projektgenomförandet. Det faktum att projektidén byggts på att för spontanansökningar från företag till följd av enklare informationsinsatser har resulterat i att projektet inte avsatt tillräckliga resurser för den proaktiva kommunikation och det stöd som behövs för att generera ansökningar från SMF.

5. Resultat och måluppfyllelse

I Miljöstudiers projektbeslut beskrivs de uppsatta målen i tre nivåer: projektmål, delmål och övergripande mål. I detta kapitel redogörs för resultat och måluppfyllelse kopplat till de olika målnivåerna, samt andra framträdande resultat som kan observeras utöver de i förväg förväntade.

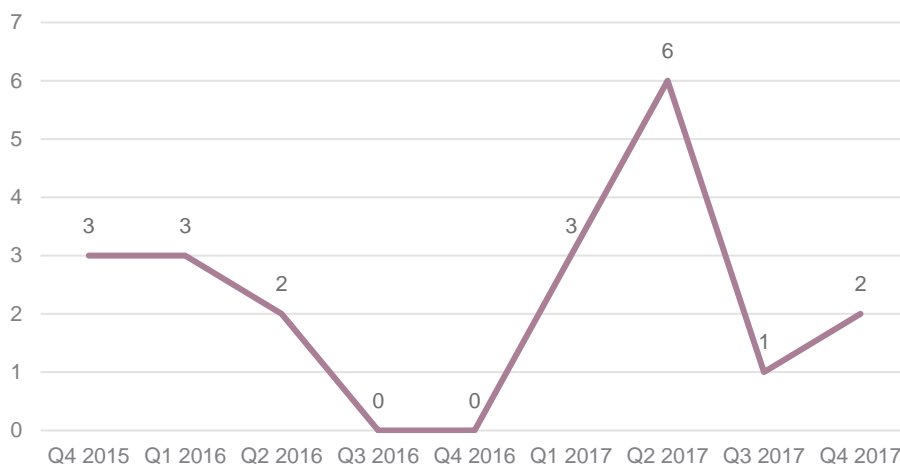
5.1 Projektmål

Projektmål: Vid projekttidens slut förväntas resultatet vara att minst 70 miljöstudier ska vara genomförda under projektperioden (t.o.m. 2017-12-31).

Det kvantitativa projektmålet vad gäller antal miljöstudier sattes till 70 genomförda studier. Det totala antalet beviljade miljöstudier vid projekttidens slut var 20 stycken, varav 19 miljöstudier fullföljdes. Måluppfyllelsen motsvarar därmed knappt 30 procent av uppsatt mål.

Diagram 8 visar utvecklingen av inkomna ansökningar under projektperioden. Diagrammet visar en något ojämn kurva, med flera inkommande ansökningar under projektperiodens första år, följt av två kvartal under 2016 där inga ansökningar inkom. Under 2017 har flest ansökningar inkommit, 12 stycken.

DIAGRAM 8. INKOMNA ANSÖKNINGAR ÖVER TID

I intervjuer med nyckelpersoner samt intervjuer med projektledare och biträdande projektledare för andra NR-projekt har intervjupersonerna ombetts reflektera över måluppfyllelsen. I intervjuer med företag som sökt Miljöstudier och energikonsulter som upphandlats för att genomföra studierna har en liknande fråga ställts, där intervjupersonerna fått frågan om varför så få företag sökt Miljöstudier och hur man skulle kunna locka fler företag. I intervjuerna återkommer några faktorer som anses ha påverkat måluppfyllelsen:

- **Samordning med övriga NR-projekt**

Det faktum att Miljöstudier startade ungefär samtidigt som flera andra NR-projekt som förväntades bidra till ansökningar till Miljöstudier ses av många inom Energimyndigheten som den mest avgörande faktorn som har påverkat måluppfyllelsen negativt. Det tog dessutom tid för både Miljöstudier, Regionala noder och EENet innan projektorganisation och arbetssätt var på plats vilket påverkade förutsättningarna för samverkan mellan projekten. De regionala samverkansparterna har också behövt tid att bygga genomförandeorganisation och kompetens i att förmedla information om Miljöstudier till SMF. Först under 2017 har de upplevt att de har kunnat informera om Miljöstudier och bidra till ansökningar. Tidplanen för projektets genomförande i relation till andra NR-projekt samt organisationen kring vidareförmedling av stödet var därmed inte tillräckligt genomtänkt vilket har påverkat antalet ansökningar till Miljöstudier.

- **Målgruppens kännedom, efterfrågan och behov**

Flertalet hinder kopplat till målgruppen SMF lyfts i flera intervjuer fram som faktorer som påverkat måluppfyllelsen. Intervjuade inom Energimyndigheten, liksom deltagande företag och energikonsulter, tror att många SMF som genomfört en energikartläggning har ett behov av att fördjupa och komplettera kartläggningen för att kunna arbeta vidare med energieffektivisering, till exempel genom att få en bättre överblick över förbrukningen i olika delar av verksamheten eller att få underlag inför en kommande investering. Samtidigt menar de intervjuade att många SMF inte själva ser detta behov, eller inte prioriterar en sådan fördjupande insats. SMF har dessutom ofta låg kännedom om och vana av att söka stöd och arbeta i projekt, samt begränsade resurser för och andra prioriteringar framför energieffektiviseringsåtgärder. För att målgruppen ska finna miljöstudier attraktivt krävs således aktivt arbete med information, motivation och stöd till företag.

- **Tydlig och proaktiv kommunikation till målgruppen**

Det faktum att SMF som målgrupp har varit svårare att nå ut till och motivera att söka Miljöstudier än vad man initialt räknade med har ställt krav på myndigheten och dess samverkanspartner att arbeta proaktivt med kommunikation och marknadsföring till SMF. Projektets svårigheter i att tydligt kommunicera vad stödet innebär och vilka typer av insatser som kan beviljas stöd ses av några intervjuade som en ytterligare faktor som påverkat måluppfyllelsen. Projektet har i viss mån arbetat med att ta fram och sprida goda exempel av pågående eller genomförda miljöstudier, men inte i tillräckligt stor utsträckning eller med tillräckligt proaktivitet för att nå ut med ett tydligt budskap till SMF.

5.2 Delmål

Delmål 1: 25 st. miljöstudier beviljade efter år 1 (2016-06-30)

Ett av projektets delmål var att bevilja 25 stycken miljöstudier under projektperiodens första år. Fram till 30 juni 2016 hade 5 ansökningar beviljats vilket motsvarar en måluppfyllelse på 20 procent. De faktorer som påverkat måluppfyllelsen torde vara samma som för projektmålet om 70 genomförda miljöstudier vid projektslut.

Delmål 2: Minst 40 % av den identifierade besparingspotentialen i miljöstudierna realiserar

Projektet har valt att formulera ett delmål som handlar om andel realiserad energieffektivisering. För att kunna följa upp detta mål krävs att de företag som fått stöd för miljöstudier också går vidare och genomför den faktiska investeringen, samt att investeringen då visar sig ge den på förhand uppskattade energibesparingen. Detta sker då utanför projektets ramar.

Genomförda miljöstudier ger ett underlag för investering och identifierar i och med detta en viss besparingspotential. Från intervjuer med företag och konsulter, samt dokumentstudier av deltagande företags slutrapporter, framgår att det finns tydlig besparingspotential hos deltagande företag. Andelen realiserad besparingspotential redovisas dock inte i slutrapporterna, och i många fall ligger åtgärder och investeringar som realiserar potentialen längre fram i tiden - utanför projektets ramar. I intervjuer med företag menar de flesta att de fått tydliga och realistiska investeringsförslag från miljöstudien och att det är troligt att de kommer genomföra någon eller några av investeringarna. Samtidigt kvarstår hinder för investeringar och realisering av besparingspotential. Ekonomi, prioritering mellan olika investeringar, mandat från styrelse och tidsbrist är vanliga hinder för SMF som fortfarande gäller, även vid investeringar som sker till följd av en miljöstudie.

Hittills har endast en del av alla potentiella investeringar genomförts vilket gör att den realiserade besparingen inte är möjlig att mäta. Utvärderingen har i dagsläget därför mycket begränsade möjligheter att bedöma måluppfyllelse kopplat till detta delmål.

5.3 Övergripande mål

Övergripande mål: Små och medelstora företag ska ta fler välunderbyggda och rationella beslut för investering i organisatoriska och tekniska energieffektiviseringsåtgärder. Detta kommer att resultera i en ökad energieffektiviseringstakt.

När det gäller projektets övergripande mål kan vi till att börja med konstatera att de företag som fått stöd och genomfört miljöstudie själva anser att den fördjupade studien har givit dem ett bra underlag för investeringsbeslut och att de är bättre rustade för framtida beslut om åtgärder kopplade till energieffektivisering.

Med anledning av det låga antalet genomförda miljöstudier är det däremot omöjligt att dra slutsatser om hela gruppen SMF. Exempel från 70 företag hade utgjort ett avsevärt bättre underlag för att identifiera behov som kunde gälla för en större grupp företag samt för att välja ut goda exempel med potential att få företag som inte själva gjort en fördjupad studie att investera i liknande lösningar. På grund av det långsamma inflödet av ansökningar har den planerade resultatspridningen heller inte ännu kommit igång fullt ut, vilket också gör det svårt att uppskatta effekterna av denna.

5.4 Övriga resultat

Utöver de resultat som kopplats till projektets på förhand formulerade mål, finns ett flertal andra resultat som bör belysas.

Viktigt att konstatera är att de miljöstudier som genomförts överlag har hållit en mycket god kvalitet. Utifrån Swecos intervjuer med deltagande företag och konsulter framkommer att företagen är nöjda och anser att underlaget givit dem stor nytta när det gäller energieffektivisering i stort och smått. Bland de företag som genomfört Miljöstudier kan samtliga anses uppfylla det förväntade projekt målet om att företagen ska betrakta energi som en strategisk fråga.

Intervjuer med företag som genomfört fördjupade studier visar också att miljöstudier ofta är en insats som genomförs som en del av mer genomgripande förbättringsarbete och därför inte enbart isoleras till att handla om energi, utan även om hållbarhet, arbetsmiljö och långsiktig styrning. Miljöstudier bidrar därför till att synliggöra de mervärden som gör energieffektivisering attraktivt och meningsfullt för SMF, enligt den forskning av Cathrine Cooremans och Christina Grafvert som också diskuterats inom NR-programmet. Samtidigt synliggörs också hur komplext energieffektivisering kan vara och varför det kan vara så svårt att åstadkomma handling, då det ofta kräver genomgripande förändringar i system, rutiner och processer.

I intervjuer med projektledning, handläggare och i projektets lägesrapporter lyfts fram att de genomförda miljöstudierna även har identifierat en högre besparingspotential än vad som uppskattades på förhand. I projektansökan beskrev Energimyndigheten en förväntad energibesparing om cirka 4–5 GWh per år. Projektgruppen uppskattar den identifierade besparingspotentialen i de 19 genomförda miljöstudierna till 6–7 GWh per år vilket gör att den faktiska effektiviseringen kan bli större än väntat, hos de företag som mottagit stöd och väljer att gå vidare med den föreslagna investeringen.

Med hänsyn till ovanstående är det alltså tydligt att stödet ger önskad effekt, när det väl träffar rätt.

Ett viktigt resultat som också bör uppmärksammas är det lärande som projektet bidragit med till Energimyndigheten. Flera lärdomar har haft direkt betydelse för hur projektet Teknikutveckling och innovation, som ska efterfölja Miljöstudier, har utformats och planerats²¹. För framtida insatser har Energimyndigheten fått erfarenhet av att det är mycket svårt att identifiera och nå ut till en målgrupp som man inte redan har kontakt med, trots att man vet att målgruppen existerar. Det var exempelvis svårt att hitta de företag som genomfört energikartläggningar utanför NR-programmet. En lärdom är

²¹ Svårigheten att nå ut och få målgruppen att ansöka om stöd ska i det nya projektet hanteras med en bredare palett av möjliga stöd, en enklare kommunikation och aktiva stödinsatser i samverkansprojekten.

därför att nätverk eller andra långsiktiga och djupa relationer med företag har stor betydelse för att SMF ska fatta beslut om åtgärder eller söka stöd. Fler lärdomar finns dokumenterade i kapitel 7 Lärande.

5.5 Swecos bedömning av projektets resultat

Projektet Miljöstudier har sammanfattningsvis en låg kvantitativ måluppfyllelse med endast 19 av förväntade 70 genomförda miljöstudier.

I intervjuer med projektgrupp, projektägare, samverkansaktörer och energikonsulter identifierar Sweco några bakomliggande förklaringar till projektets måluppfyllelse.

- Den tidsmässiga samordningen med övriga NR-projekt har genomgående lyfts, av nyckelpersoner och av Sweco, som ett hinder för projektet. Aktiv kommunikation med tidigare EKC-företag och med energikonsulter i ett tidigt skede av projektet hade varit ett sätt att undvika beroendet av andra NR-projekts tidplaner och aktiviteter. Projektet var dock i detta tidiga skedet inte tillräckligt resurssatt. Problematiken med att inte vara i fas med övriga insatser har naturligt minskat över tid och mot slutet av projektet har det funnits bättre möjligheter till synergier med EENet och Regionala noder. Detta ger förhoppningar om att det efterföljande projektet Teknikutveckling och innovation bättre ska dra nytta av sina systerprojekt.
- Projektet har saknat proaktivitet när det gäller arbetet med att få in ansökningar. Med tanke på att hindren hos målgruppen har varit kända för projektet borde kommunikationen varit prioriterad och målgruppsanpassad, något som inte skedde i tillräcklig utsträckning. Utifrån utvärderingar av andra NR-projekt blir det än mer tydligt att proaktivitet är avgörande för att få till energieffektiviseringsåtgärder hos SMF. Exempelvis framkommer i intervjuer med nätverkskoordinatorer i EENet att koordinatorerna, som arbetat nära företagen i 18 månader, fortsatt ser samma slags hinder (tid, brist på mandat, prioriteringar) för aktivt energiarbete och realisering av besparingspotential. Därmed är det problematiskt att Miljöstudier i sina kommunikationsinsatser framför allt fokuserat på att informera om att det går att söka stöd, snarare än att arbeta proaktivt med att skapa förutsättningar för målgruppsanpassat och personligt stöd för att nå fram till företagen och generera ansökningar.

Det delmål som avser realisering kan i dagsläget inte bedömas, då realiseringen ligger längre fram i tid och utanför projektet. Utifrån företagens slutrapporter framkommer besparingspotential, och i intervjuer med företagen finns indikationer på att investeringar planeras i viss utsträckning. Detta innebär dock inte att det går att avgöra om miljöstudierna kommer att leda till investeringar. Företag som genomfört miljöstudier skiljer sig inte från SMF i andra insatser. De hinder som nämnts tidigare när det gäller SMF kvarstår, vilket gör att identifierad potential inte per automatik leder till investering och realiserad potential.

Projektet har inte formulerat några kvalitativa mål när det gäller de genomförda miljöstudierna, men utvärderingen vill framhålla att projektet ur de enskilda företagens perspektiv är framgångsrikt. Intervjuer och enkäter med företag som fått stöd visar att dessa har fått stor nytta av sina genomförda miljöstudier, genom förbättrad kunskap om energieffektivisering, bra beslutsunderlag för potentiella investeringar och, för flera, mervärden vad gäller till exempel arbetsmiljö. Miljöstudier har också bidragit till att de 19 företag som fått stöd betraktar energi som en strategisk fråga. Att genomförda miljöstudier håller god kvalitet och skapar nytta för företagen är ett viktigt resultat, inte minst för att överföra goda exempel till efterföljande projekt Teknikutveckling och innovation. Underlag av god kvalitet ökar sannolikt även chanserna för att framtida investeringar och ökad energieffektivisering kommer att ske.

6. Samlad bedömning och slutsatser

- Projektet Miljöstudier har varit långt ifrån att uppnå sitt projektmål om 70 genomförda miljöstudier. De 19 miljöstudier som genomförts motsvarar knappt 30 procent av det förväntade antalet.
- Projektidén bedöms trots allt svara mot ett befintligt behov hos SMF att fördjupa sitt energiarbete. Däremot har projektidén inte varit tillräckligt utvecklad när det gäller att omsätta ett identifierat behov hos SMF till konkreta ansökningar och genomförda studier. Projektet har kort sagt varit uppbyggt för att ansökningar ska ske spontant på företagens initiativ, vilket inte har skett.
- Organisationen har överlag varit välfungerande utifrån att vara riggat som ett ramprojekt där handläggning av ansökningar har varit den viktigaste aktiviteten. Projektet har däremot haft en viss distans till sina systerprojekt och externa samverkansparter som skulle ha behövt mer aktivt stöd från projektorganisationen för att kunna genomföra proaktiva kommunikationsinsatser mot SMF.
- Handläggningstiden har varit längre än förväntad, delvis på grund av att projektet underskattat omfattningen av dialog och stöd som krävs i ansökningsförfarandet, då många i målgruppen SMF är ovana vid de formaliteter som en ansökan om stöd kräver. Handläggningsresurserna har ändå varit tillräckliga utifrån den efterfrågan som funnits under projektperioden, men hade projektet nått sitt projektmål om 70 ansökningar hade resurserna inte varit tillräckliga.
- De 19 miljöstudier som genomförts har varit av god kvalitet och skapat nytta för deltagande företag. De företag som intervjuats menar att miljöstudien har gett ett väl underbyggt beslutsunderlag genom tydliga och realistiska investeringsförslag. Företagen är också mycket nöjda med det stöd de fått och de kontakter som de haft med Energimyndigheten och dess samverkansparter under ansöknings- och genomförandeprocess.
- Samtliga genomförda miljöstudier visar också på tydlig besparingspotential hos företagen, i vissa fall över förväntade nivåer, vilket visar att när själva miljöstudiearbetet väl genomförs så leder det till avsedda resultat.
- Den administrativa bördan för företagen har uppfattats som negativ av målgrupp och samverkansparter, men bedöms *inte* vara den primära orsaken till att ansökningar uteblivit. Den låga kännedomen om stödet - både hos företag och energikonsulter - har varit ett större hinder. Även stödets icke-standardiserade karaktär och behovet av personligt stöd i hela ansöknings- och genomförandeprocessen har varit ett större hinder för att öka antalet ansökningar, eftersom det har förutsatt engagemang och prioritering av resurser utanför projektorganisationen, exempelvis hos samverkansparter eller energikonsulter.
- Det finns en alltför svag koppling mellan energiarbetet i de deltagande företagen och ett förändrat energiarbete i hela målgruppen SMF. Även med 70 genomförda miljöstudier hade det sannolikt krävts ett omfattande resultatspridningsarbete för att förmedla exempel på energieffektiva investeringar som hade varit relevanta, intressanta och möjliga att genomförbara för en bredare grupp SMF. De 19 miljöstudier som genomförts är alla unika och för få för att säga något om generella investeringsbehov i målgruppen. De ger också ett begränsat urval för projektet när det gäller att hitta och välja ut exempel som passar särskilt bra för kommunikativa syften. Slutligen har resultatspridningen kommit igång så sent att det vid projektavslut inte går att dra några slutsatser om hur väl spridningen nått ut eller påverkat målgruppen.
- Projektet har satt upp mål som förutsätter realisering av energieffektiviseringspotential, men saknar i praktiken inflytande och koppling till den investering som projektet är tänkt att leda till. För att bedöma resultat och måluppfyllelse kopplat till dessa mål krävs uppföljning och effektmätning längre fram i tiden.

7. Lärande

Projektgenomförandet har inneburit några lärdomar som kan vara betydelsefullt att föra vidare till liknande satsningar framåt.

- Betydelsen av samverkan kan inte nog understrykas. Samverkan med aktörer utanför projektet har särskilt stor betydelse i ett projekt där ett finansiellt stöd handläggs, men där resurser för kommunikation och stöd till målgruppen är begränsade. I projektet Teknikutveckling och innovation, som startar efter Miljöstudier, har projektledningen säkerställt en dialog med övriga NR-projekt genom att initialt bjuda in till gemensam workshop om möjliga synergier.
- Projektet har också erfarit att målgruppen små och medelstora företag skiljer sig från målgruppen stora företag. I takt med att projektet och Energimyndigheten lärt känna målgruppen djupare har flera utmaningar identifierats. Den viktigaste lärdomen för just Miljöstudier har här varit att SMF saknar vana vid att identifiera och formulera utvecklingsprojekt. Medan stora företag ofta har rutiner och erfarenhet av att driva utvecklingsprojekt parallellt med kärnverksamheten och av att skriva projektansökningar, så är detta något som sker mer sällan hos SMF och därför kräver mer stöd från externt håll. Här skiljer sig de fördjupade miljöstudierna från den mer standardiserade ansökningsprocessen för energikartläggningsstöd. NR-programmets två finansiella stöd har därmed haft olika förutsättningar att rekrytera och handlägga ansökningar.
- Vikten av insatsens "timing" är också en lärdom att reflektera över vid framtida projekt. Miljöstudiers relevans ökade exempelvis dramatiskt för företagen som ingår i ett energieffektiviseringsnätverk, när engagemanget i nätverket fortlöper och nya slags åtgärder och insikter efterfrågas efter att energikartläggningen genomförts.
- Såväl projektledningen som projektägare och utvärdering såg tidigt att projektet inte låg i fas med förväntade resultat. Några mindre justeringar gjordes för att öka tillgänglighet och attraktivitet, genom att exempelvis göra undantag från krav på energikartläggning och tona ner kravet på att varje ansökan måste vara unik och innovativ. I efterhand kan vi se att projektägare och/eller projektledning med fördel hade kunnat agera ännu mer på de lärdomar som gjordes tidigt och kunde ha låtit dessa påverka projektet tydligare. Den svaga responsen från målgruppen upptäcktes exempelvis tidigt. Att vara ännu mer flexibel och öppen för förändringar i arbetssätt, istället för att vänta och se, kunde ha påverkat resultatet positivt.
- Samtidigt kan det ses som en anpassning efter lärdomarna att projektet nu avslutas och istället lever vidare som en del av det nyligen startade Teknikutveckling och innovation. Detta projekt har använt erfarenheterna från Miljöstudier i utformning och planering av sina aktiviteter och kommer enligt projektansökan att arbeta aktivt och fokuserat på att nå ut till företagen via samverkansprojekt inom NR-programmet.
- En lärdom är också att ett projekt som hanterar den här typen av fördjupade studier, som inte är standardiserade utan behöver hanteras efter varje ansökans unika förutsättningar, behöver sätta mål kring kvalitet. Det är viktigt att projektet genererar goda exempel och att företagen blir nöjda och kan fungera som ambassadörer efter genomförd studie. Detta har krävt oväntade handläggningsresurser. Utvärderingen påpekade i statusrapporten att projektet Miljöstudier har saknat kvalitativa mål som fokuserar på genomförandekvalitet och spridning. I detta hänseende har nämligen projektet presterat väl, vilket är viktigt att framhålla för att balansera det mindre positiva kvantitativa resultatet.

Bilaga 1. Analysram

Analyssteg	Utvärderingsfrågor	Bedömningskriterier	Metoder, aktiviteter och källor
Teori	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Är insatserna meningsfulla och realistiska? ☐ Anses miljöstudier vara ett stöd som är anpassat för de behov som SMF har? <ul style="list-style-type: none"> - Ökad kunskap - Beställar-kompetens - Systematiskt energiarbete ☐ Är stödet miljöstudier ändamålsenligt utformat med avseende på dess målgrupp? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Projektet vilar på en relevant problemanalys ☐ SMF upplever en resurs- och kompetensbrist i fråga om EE ☐ Satsningen har en tydlig målgrupp ☐ Målgruppen efterfrågar det stöd som erbjuds ☐ Projektet baseras på realistiska mål ☐ Det finns en logisk koppling mellan mål och aktiviteter ☐ Projektets inriktning stöds av befintlig evidens 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Intervju med projektägaren ☐ Intervjuer med energitjänstföretag och konsulter ☐ Intervjuer med deltagande företag ☐ Intervjuer med icke-deltagande företag ☐ Dokumentstudier av: <ul style="list-style-type: none"> - Projektansökan - Relevant forskning - Tidigare utvärderingar ☐ Samtal med tematiska experter
Genomförande	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Genomförs aktiviteterna på ett effektivt och ändamålsenligt sätt utifrån projektets mål? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Projektet genomförs enligt plan ☐ Projektet har en relevant budget i förhållande till uppsatta mål ☐ Projektet är organiserat på ett bra sätt ☐ Projektet präglas av ett aktivt ledarskap och en tydlig styrning ☐ Projektet implementeras av kunnig och engagerad personal ☐ Projektet tar hänsyn till de horisontella kriterierna ☐ Projektet samordnas med övriga insatser inom NRP ☐ Projektet sprider information på ett effektivt sätt ☐ SMF och andra intressenter förstår syftet med projektet ☐ Dialogen med konsulter och leverantörer fungerar väl 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Intervju med projektägaren ☐ Intervjuer med energitjänstföretag och konsulter ☐ Intervjuer med deltagande företag ☐ Intervjuer med icke-deltagande företag ☐ Intervjuer med Energimyndighetens: <ul style="list-style-type: none"> - Projektledare - Delprojektledare för MS, EKS, RN och Nätverken - Projektpersonal ☐ Intervjuer med vidareförmedlare såsom: <ul style="list-style-type: none"> - Energikontor - Energi- och klimatrådgivare - Branschorganisationer ☐ Dokumentstudier av lägesrapporter till Tillväxtverket ☐ Uppföljningsdata gällande: <ul style="list-style-type: none"> - Antal artiklar kring miljöstudier i nyhetsbrev - Antal besök på webbsida - Antal nerladdade broschyrer - Genomsnittlig handläggningstid
Resultat och effekter	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Hur bidrar miljöstudier till nytta för företagen som erhållit stöd? ☐ Hur påverkar stödet framtida investeringsbeslut hos de SMF som erhållit stöd? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ 25 miljöstudier är beviljade efter år 1 (2016-06-30) ☐ 70 miljöstudier genomförs under projektperioden ☐ En metodik för att samla in önskemål från SMF utarbetas ☐ Leverantörer får en ökad förståelse för beställarnas behov ☐ De beslutsunderlag som tas fram håller hög kvalitet ☐ SMF ökar sin kunskap om energieffektivisering ☐ Energi utgör en strategisk fråga bland deltagande SMF ☐ Fler företag inför miljö- och energiledningssystem 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Intervjuer med energitjänstföretag och konsulter ☐ Uppföljningsdata gällande: <ul style="list-style-type: none"> - Antal företag och leverantörer på seminarieträffar - Antal inkomna ansökningar per: <ul style="list-style-type: none"> • Län • Bransch • Företagstyp - Antal beviljade ansökningar - Antal avslag ☐ Dokumentstudier av företagens slutrapporter: <ul style="list-style-type: none"> - Beslut om investering - Genomförd investering - Uppskattad energibesparing

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ SMF genomför rationella investeringar i fråga om EE ▫ 40% av besparingspotentialen realiseras ▫ Stödet medför en energieffektivisering på minst 4-5 GWh/år ▫ SMF utvecklar sin förmåga till att lösa komplexa problem ▫ Minskade energikostnader leder till en ökad konkurrenskraft ▫ En stärkt marknad för energitjänster: <ul style="list-style-type: none"> - En ökad kunskap om energitjänster hos beställare - Energitjänster anses vara lättillgängliga - Nya och behovsanpassade energitjänstlösningar - En förbättrad beställarkompetens - SMF ser vinster med att anlita energitjänstföretag ▫ Icke-deltagande företag tar del av projektets resultat ▫ Energiförbrukningen minskar med 10% i hela SMF-gruppen ▫ MS bidrar till energieffektiva investeringar efter projektslut 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Fallstudier av ett urval företag ▫ Intervjuer med vidareförmedlare såsom: <ul style="list-style-type: none"> - Energikontor - Energi- och klimatrådgivare - Branschorganisationer ▫ Kartläggning av marknaden för energitjänster ▫ Registerstatistik kring energiförbrukningen bland SMF ▫ Bedömning av troliga effekter utifrån en bidragsanalys
Lärande	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Hur kan insatsen utvecklas löpande? ▫ Hur bör arbetet fortgå efter projektslut? 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Våra rekommendationer baseras på fem övergripande frågor: <ul style="list-style-type: none"> - Vad har fungerat mindre bra i projektet? - Vilka lösningar motverkar aktuella problem? - Vad är praktiskt genomförbart under projekttiden? - Hur kan arbetet tillvaratas av ordinarie verksamhet? - Vilka lärdomar bör spridas vid projektslut? 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Analys av all den data som beskrivs ovan ▫ Löpande avstämning med Energimyndigheten ▫ Skriftlig och muntlig återrapportering ▫ Erfarenhetsspridning till övriga intressenter

Bilaga 2. Empiriskt underlag

Intervjupersoner

Energimyndigheten

Ingrid Sjöstrand, huvudprojektledare
Glenn Widerström, bitr. projektledare
Gerard Tuentner, bitr. projektledare
Emil Eriksson, kommunikatör
Helene Axelsson, projektägare
Åsa Söderlund, programansvarig
Karin Fant, bitr. projektledare Klimatsynk
Maria Jöhnemark, bitr. projektledare Regionala noder
Erika Strömvall, bitr. projektledare EENet
Therese Jagestig Bjurquist, projektledare IEE
Ulrika Bergström, bitr. projektledare IEE
Kristina Gullbrandsson, handläggare EKS
Kent Hellström, handläggare EKS
Lara Kruse, projektledare Energi tjänster
Gustaf Länn, projektledare CEK
Liv Balkmar, bitr. projektledare CEK
Erika Brokvist, projektledare Nätbaserat lärande

Företag

Kullingsjö Lantbruk	Kristoffer Kullingsjö
Stiftelsen Universitetshallen	Ulrika Bertilsson
Möckeln Wood AB	Thomas Löndahl
Sydostbagerierna ek. för.	Daniel Magnusson
AnVa Polytech AB	Claes Källqvist
Perfekta Industrier AB	Åke Lindeberg
Aktiebolaget Dalforsån	Mats Olhans
Lunnarps Jord & Fjäder	Joakim Svensson
Dalform AB	Tony Bergh
CANOK Merkuris 10 AB	Niclas Olsson
Motor Halland	Emma Thomsson
NK Lundströms Trävaror	Kent-Roger Eriksson
Gunnar Lindgrens Fastighetsbolag AB	Anders Lindgren
Wången AB	Conny Erlandsson
MVUSAB	Lars Lindblad

Energikonsulter

I materialinsamlingen för statusrapporten intervjuades följande konsulter som upphandlats för att genomföra miljöstudier:

Hushållningssällskapet HIR Skåne	Nils Helmersson
Hushållningssällskapet Väst	Hugo Westlin
Sweconcept HB	Lars-Anders Sjögren
Jtony Energy Consultans AB	Jörgen Persson
VVS Plan	Jan Svanegård
WSP	Andreas Näsström
HSB Värmland	Mikael Rosén

I materialinsamlingen för PM Energikonsulters perspektiv intervjuades 30 energikonsulter som representerade både små och stora konsultföretag, geografiskt spridda över Sverige.

Deltagande observation

Perfekta Industrier AB, 7 september 2017 i Arvika

Stiftelsen Universitetshallen/IKSU, 13 september 2017 i Umeå

Dokument

- **Tillväxtverket:**
 - Beslut om stöd, ärende-ID 20200486
 - Tjänsteanteckning ang. ändrade förutsättningar jämfört med beslutat projekt, ärende-ID 20200486
 - Ändring av beslut om stöd, ärende-ID 20200486
- **Energimyndigheten:**
 - Ansökan nationella regionalfondsprogrammet, ramprojekt Miljöstudier
 - Lägesrapport nr. 1-10, fr.o.m. 2015-06-01 t.o.m. 2018-12-31
 - Exceldokument – Ansökningar i Nova_Sweco 180410
 - Exceldokument – Företag sökt MS samt EKS eller EKC till Sweco
- **Sweco**
 - Energikonsulters perspektiv på projektet Miljöstudier
 - Statusrapport september 2017 Miljöstudier

Bilaga 3. Intervju- och enkätfrågor

Intervjuguide – företag som sökt och beviljats Miljöstudier

Teori:

- Beskriv kort ert företag och vilken roll och ansvar du har inom företaget.
- Är energifrågor något som ni arbetar aktivt med och/eller är strategiskt viktigt för er verksamhet?
- Vilka är de främsta hinder ni möter ni när det gäller att arbeta med energieffektivisering?
- På vilket sätt tycker du att Miljöstudier hjälper er att hantera dessa hinder?
- Vad var den främsta anledningen till att ni sökte stöd för att genomföra en Miljöstudie (t.ex. miljöintresse, teknikintresserad, ekonomiska skäl dvs, vill spara pengar, annat)? Var företagsledningen delaktiga i initiativet till Miljöstudien?
- Var stödet avgörande för att ni skulle genomföra Miljöstudien i er verksamhet eller hade ni gjort det även utan finansiellt stöd?

Genomförande

- Hur fick du information om att det gick att söka stöd för att genomföra en Miljöstudie?
- Var det tydligt för er vad en Miljöstudie är och vad den syftar till att uppnå?
- Ni har tidigare gjort en energikartläggning. Hur har ni använt den i er verksamhet? Hur har den påverkat ert vidare energiarbete och ert beslut att genomföra miljöstudier? Ge exempel!
- Jämför med ert tidigare arbete med energikartläggning – hur såg era förväntningar ut på vad Miljöstudien kunde bidra med? (Komplettera/fördjupa/följa upp?)
- Hur har ni upplevt administrationen kring stödet?
 - Ansökningsprocessen? Stöd från Energimyndigheten?
 - Tidsperioden mellan ansökan och beslut?
 - Slutrapportering?
- Har ni fått hjälp av en konsult i arbetet? Har ni varit nöjda med hjälpen? Är ni nöjda med kvaliteten på rapporten från konsulten?
- Har ni fått stöd från ett energikontor eller en nätverkskoordinator (om relevant) i någon del av arbetet med studien? Har ni varit nöjda med hjälpen?
- Har ni fått relevanta/tydliga investeringsförslag från Miljöstudien? Har ni genomfört eller planerar ni att genomföra dessa? Ge exempel på hur och när! Är investeringarna realistiska? Har ni resurser att genomföra dessa?
 - Om ni har fått förslag på **lönsamma** åtgärder och är nöjda med underlaget som ni har fått från konsulten men ändå inte vill genomföra, vad är anledningen?
- Ser ni miljöstudien som en engångsinsats eller som en del av ett systematiskt arbete?
- Planerar ni att sprida/har ni spridit resultaten av studien (företagsnätverk etc.)? Har företagsledningen tagit del av resultaten?

Resultat

- Anser du att Miljöstudien bidragit till följande:
 - Ökad sin kunskap om energieffektivisering
 - Energi utgör en strategisk fråga
 - Större förmåga till att lösa komplexa problem (ex. som underlag till vidare EE-investeringar)
- Är det troligt att Miljöstudien kommer att leda till följande:
 - Förändrade arbetssätt och rutiner? Ge exempel! (policy, miljö- och energiledningssystem, beteendeförändring?)
 - Investeringar för ökad EE?
 - Minskad energianvändning? Hur mycket? Kommer ni arbeta vidare med att mäta och följa upp energianvändningen?
 - Ökad konkurrenskraft? Ge exempel!

- Ökad efterfrågan av energieffektiva tjänster/produkter?
- Andra mervärden?

Lärande

- Varför tror du att det är svårt att locka företag att söka stöd för Miljöstudier? Hur skulle man kunna locka fler företag?

Uppföljande enkätfrågor till företag som redan intervjuats

- Har miljöstudien varit användbar för ert företag? Beskriv på vilket sätt.
- Har ni sedan miljöstudien genomfördes inlett något mer strukturerat energiarbete på företaget? Beskriv hur? (tex nya rutiner, utsett energiansvarig medarbetare, genomfört åtgärder, regelbunden mätning av förbrukning, ny policy etc)
- Hur upplevde du administration och arbetstid i samband med slutrapporteringen? Var processen lätt, svår, mittemellan?
- Skulle du kunna tänka dig att söka ett liknande stöd igen? Varför/varför inte?
- Har du övriga erfarenheter eller kommentarer som kan vara till nytta för slututvärderingen av projektet Miljöstudier?